

DE MILITAIRE SPECTATOR

OFFICIEEL ORGAAN VAN HET

MAANDBLAD

MINISTERIE VAN OORLOG

EN VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH-INDISCHE LEGER

Directeur: J. MOORMAN, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie b.d.
Hoofdredacteur: M. R. H. CALMEYER, Kolonel v. d. Generalen Staf
Redacteuren: D. A. VAN HILTEN, Generaal-Majoor tit. b.d.
C. v. d. HOOGENBAND, Kolonel v. d. Generalen Staf K.N.I.L.
J. J. WIJNSOUW, Majoor v. d. Generalen Staf, Secretaris
J. H. JANSEN, Kapitein der Infanterie
J. A. A. WYNEKES, Kapitein der Artillerie

116de JAAR

Nr. 2

Februari 1947

Nadruk verboden

Abonnement f 3.— per kwartaal, Overzeesche Gewesten en Buitenland f 15.— per jaar. Losse ex. f 1.25

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS. Zwarteweg 1, Den Haag. Tel. 18.23.55, Postrekening 44.715

Inhoud

Officieele Mededeelingen van het Ministerie van Oorlog

Nieuws van de Maand	60
Uit de Legerorders	61

Officieele Mededeelingen van het Kon. Ned. Indische Leger

De Actie van 1-9 R.I. op 1 October 1946	62
---	----

Redactioneel gedeelte

De beteekenis van de Prinsen uit ons Koningshuis voor het Nederlandsche Leger, door W. baron van Ittersum, Luitenant-Kolonel b.d., werkzaam bij de krijgsgeschiedkundige sectie van het Hoofdkwartier van den Generalen Staf	70
Het Vuren met Veldartillerie voor eigen Troepen	74
De Militaire Clausules van het Handvest der Vereenigde Naties door Mr. J. W. van den Houten, Res. Tweede Luitenant Alg. Dienst	80
De Strijd rond het Vliegveld „Ockenburg” bij Kijkduin, door J. A. van Min, Tweede Luitenant der Infanterie	88
Reorganisatie van de Algemeene Landskaarteering noodzakelijk, door A. Kint, Kolonel K.N.I.L.	95
Krijgswetten onder Willem I (1573), door J. W. van Zwieten Oefening in het snel geven van Artilleriebevelen, door H. J. v. d. Meer, Eerste Luitenant der Artillerie	98
De ontwikkeling van het Pantserafweerpwapen, door C. Diezmont, Majoor der Huzaren	103
De Instructeur, door H. J. v. d. Meer, Eerste Luitenant der Artillerie	106
Vuurleidingsinstrumenten	110
Een stukje uit de Practijk van de Wapenopleiding	111
Uit de Buitenlandsche Vakpers	113

DE MILITAIRE SPECTATOR

OFFICIEEL ORGAAN VAN HET

MAANDBLAD

MINISTERIE VAN OORLOG

EN VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH-INDISCHE LEGER

Directeur: J. MOORMAN, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie b.d.
Hoofdredacteur: M. R. H. CALMEYER, Kolonel v. d. Generalen Staf
Redacteuren: D. A. VAN HILTEN, Generaal-Majoor tit. b.d.
C. v. d. HOOGENBAND, Kolonel v. d. Generalen Staf K.N.I.L.
J. J. WIJNSOUW, Majoor v. d. Generalen Staf, Secretaris
J. H. JANSEN, Kapitein der Infanterie
J. A. A. WYNEKES, Kapitein der Artillerie

116de JAAR

Nr. 2

Februari 1947

Nadruk verboden

Abonnement f 3.— per kwartaal, Overzeesche Gewesten en Buitenland f 15.— per jaar. Losse ex. f 1.25

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS. Zwarteweg 1, Den Haag. Tel. 18.23.55, Postrekening 44.715

Inhoud

Officieele Mededeelingen van het Ministerie van Oorlog

Nieuws van de Maand	60
Uit de Legerorders	61

Officieele Mededeelingen van het Kon. Ned. Indische Leger

De Actie van 1-9 R.I. op 1 October 1946	62
---	----

Redactioneel gedeelte

De beteekenis van de Prinsen uit ons Koningshuis voor het Nederlandsche Leger, door W. baron van Ittersum, Luitenant-Kolonel b.d., werkzaam bij de krijgsgeschiedkundige sectie van het Hoofdkwartier van den Generalen Staf	70
Het Vuren met Veldartillerie voor eigen Troepen	74
De Militaire Clausules van het Handvest der Vereenigde Naties door Mr. J. W. van den Houten, Res. Tweede Luitenant Alg. Dienst	80
De Strijd rond het Vliegveld „Ockenburg” bij Kijkduin, door J. A. van Min, Tweede Luitenant der Infanterie	88
Reorganisatie van de Algemeene Landskaarteering noodzakelijk, door A. Kint, Kolonel K.N.I.L.	95
Krijgswetten onder Willem I (1573), door J. W. van Zwieten	98
Oefening in het snel geven van Artilleriebevelen, door H. J. v. d. Meer, Eerste Luitenant der Artillerie	101
De ontwikkeling van het Pantserafweerpwapen, door C. Diezmont, Majoor der Huzaren	103
De Instructeur, door H. J. v. d. Meer, Eerste Luitenant der Artillerie	106
Vuurleidingsinstrumenten	110
Een stukje uit de Practijk van de Wapenopleiding	111
Uit de Buitenlandsche Vakpers	113

OFFICIEELE MEDEDEELINGEN

van het

Ministerie van Oorlog

DAGORDER

Het is mij een behoefte uiting te geven aan de groote vreugde, die de Koninklijke landmacht vervult, nu een Prinses werd geboren op den bodem van een herrezen Vaderland, temidden van een vrij volk.

De Koninklijke landmacht, zich scharend om den troon, neemt zich eens te meer voor de panden te hoeden, die voor Nederland zijn de hoop der toekomst, de waarborg onzer vrijheid.

Leve de Koningin, leve ons Koninklijk Huis.

DE MINISTER VAN OORLOG,

A. H. J. L. FIÉVEZ

Deze dagorder werd door de Commandanten van Regimenten c.q. bataljons- en overeenkomstige, dan wel zelfstandige kleine onderdeelen, zoomede door Hoofden van Staven, Inrichtingen, Militaire Missies en Bureau's in het buitenland en overeenkomstige autoriteiten, persoonlijk ter kennis gebracht van het vereenigde onder de bevelen van ieder hunner staande personeel.

Bij de Koninklijke Marechaussee kan de vorenbedoelde bekendmaking geschieden door de Brigadecommandanten of Groepscommandanten.

De bekendmaking van deze dagorder aan boord van de uit- en thuisvarende troepentransportschepen geschiedde zooveel mogelijk in overeenstemming met het bovenstaande.

NIEUWS VAN DE MAAND

Wijziging van eenige in het overzicht Reorganisatie hoogere legerleiding (Januari-nummer) geslopen fouten.

achter *d* te lezen: „Bernhard” i.p.v. Bernard.

achter *g* te lezen: Generaal-majoor H. Droste.

achter *z* te lezen: Generaal-majoor Ir J. Govers.

achter *c* te lezen: zie volgend nummer.

achter *d* te lezen: De Reserve-Majoor C. E. Smit-Dijserinck.

toevoegen: *e* De Reserve-Majoor der infanterie A. J. R. Robbers.

Ten vervolge op de in het Januari-nummer gepubliceerde gegevens naar aanleiding van de reorganisatie der hoogere legerleiding volgen hieronder de in genoemd nummer ontbrekende namen.

- h. Kolonel van den Generalen Staf, K. Metting van Rijn.
- i. IIIa. Kolonel van den Generalen Staf, P. M. H. Tielens.
- IIIb. Luitenant-kolonel van den Generalen Staf, P. Forbes Wels.
- IIIc. Kolonel der infanterie K. N. I. L. Dr J. M. Somer.
- j. Luitenant-kolonel van den Generalen Staf, G. J. Le Fèvre de Montigny.
- k. Luitenant-kolonel van den Generalen Staf, A. Baretta.
- l. Kolonel der infanterie, E. E. T. Dulfer.
- m. Kolonel der artillerie, M. G. van Kesteren.

- n. Kolonel der cavalerie, H. A. M. Latour.
- o. Luitenant-kolonel der genie, J. J. de Wolf.
- p. Kolonel der genie, J. J. Marlet.
- q. Kolonel van den Generalen Staf, Mr J. D. Schepers.
- r. Luitenant-kolonel van den Generalen Staf, O. J. Siersema.
- s. Majoor der artillerie, Mr H. H. A. de Graaff.
- t. Generaal-majoor b.d. D. A. van Hilten.
- aa. Luitenant-kolonel van den Generalen Staf, C. D. Kamerlingh.
- c'. President Krijgsraad te velde West: Reserve-Majoor Dr J. P. van Erk.
- President Krijgsraad te velde Zuid: Reserve-Majoor Mr A. J. Ph. M. Rubbens.
- President Krijgsraad te velde Oost: Reserve-Majoor Mr E. de Visser.
- President Krijgsraad te velde Noord: Reserve-Majoor Mr L. J. 't Hooft.

UIT DE LEGERORDERS

Nr. 403. — Versierselen van Nederlandsche Ridderorden.

Met ingang van 1 September 1946 heeft geen verstrekking op Rijkskosten meer plaats van de versierselen van de Orde van den Nederlandschen Leeuw en van de Orde van Oranje-Nassau aan benoemden van Nederlandsche nationaliteit.

Nr. 428. — Toelagen bij verlof.

In deze L.O. wordt, onder intrekking van de bestaande beschikkingen o.m. bepaald, dat:

Aan militairen, die op 31 December 1946 zes maanden zonder onderbreking in werkelijke dienst zijn geweest, anders dan met verlof in aansluiting op krijgsgévangenschap, en in dit tijdvak geenerlei verlofstoelage als vorenbedoeld hebben genoten, wordt hierbij op den genoemden datum een uitkeering toegekend ten bedrage van:

f 17,50 voor een officier;

f 15,75 voor een onderofficier boven den rang van korporaal;

f 14.— voor een korporaal of soldaat.

Het in L. O. 1946 Nr. 121 omtrent de toelagen bij verlof bepaalde, wordt geacht tot 2 Januari 1947 niet van kracht te zijn.

Nr. 453. — Vergoeding wegens het zelf voorzien in voeding en huisvesting.

De thans geldende bezoldigingsregeling voor jaarwedde genietende militairen is gebaseerd op de verstrekking aan den militair van voeding en huisvesting van Rijkswegen en voor rekening van het Rijk over den tijd gedurende welken hij bij een bepaald onderdeel der Koninklijke Landmacht werkelijke dienst verricht, dan wel bij dit onderdeel wegens ziekte, verlof, bewegingsvrijheid of een andere wettige reden afwezig is.

In verband hiermede bestaat voor bedoelden militair recht op de vergoeding wegens gemis van levensmiddelen over de dagen, waarop recht op een volledig rantsoen levensmiddelen bestaat, doch de levensmiddelen niet van Rijkswegen worden verstrekt, met uitzondering van de dagen, waarop de militair met voeding is ingekwartierd.

De vergoeding wegens gemis van levensmiddelen in Nederland bedraagt f 0.75 per dag.

Indien om de een of andere reden huisvesting niet plaats vindt van Rijkswegen of voor rekening van het Rijk, wordt een vergoeding genoten door den onder 1 genoemden militair van f 0.25 per nacht.

Voor zoover deze regeling nog niet werd toegepast gaat zij in op 1 Januari 1947.

OFFICIEËLE MEDEDEELINGEN

van het

Kon. Nederlandsch Indische Leger

De actie van 1-9 R.I. op 1 October 1946

HOOFDSTUK I — INLEIDING

Het ondervolgende gevechtsverslag heeft betrekking op een actie van een onderdeel van I-9 R.I. in een O. Randpost van het B a n d o e n g-rayon der V Brigade op \pm 13 km afstand van de stad gelegen.

De actie moet gezien worden in het licht der volgende feiten.

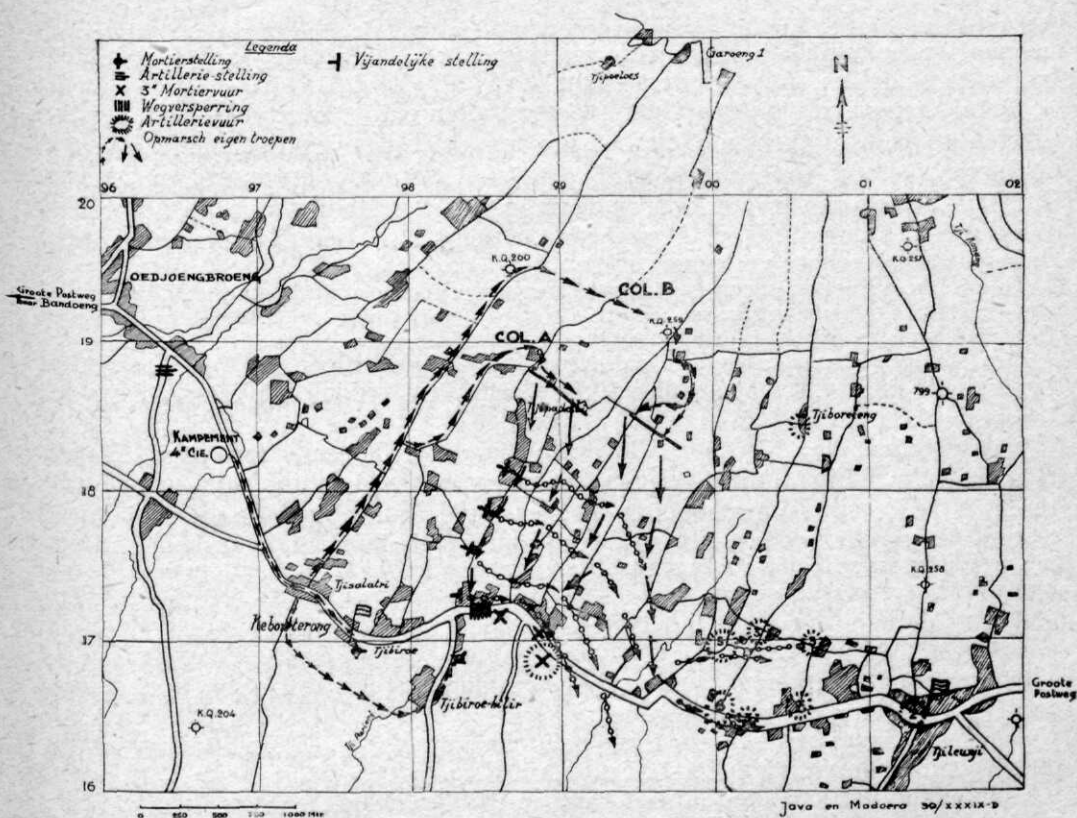
1. Reeds geruimen tijd werden op het O. front sterke T.R.I. concentraties gemeld welke een directe bedreiging voor de stad B a n d o e n g vormden.
2. Half September werden om politieke redenen beperkingen aan het optreden der eigen troepen opgelegd, als gevolg waarvan slechts binnen bepaalde grenzen en in bepaalde gevallen geageerd mocht worden.
3. Al gauw kreeg de vijand hier de lucht van en begon zijn voorste eenheden naar het W. op te schuiven, waardoor de veiligheid van de bovenbedoelde post in het gedrang kwam.
4. Op het eind van September had de toestand op dit gedeelte van het front zich ontwikkeld als op bijgaand kaartje aangegeven — nader toegelicht in den aanhef van het gevechtsverslag — en werd de volgende zuiveringsactie uitgevoerd.

HOOFDSTUK II (Gevechtsverslag)

Door patrouilles van de 4e Cie. (gelegerd in de textielfabriek bij T j i p a d o e n g 968/182 onder commando van den Eerste Luitenant B, die gevechtsaanraking zochten, werd vastgesteld, dat de vijand een stellingenreeks bezet hield van 983/172 aan den Grooten Postweg noordwaarts loopend tot 987/183 (kpg. T j i p a d a t i) en oostwaarts langs den Postweg over \pm 700 m. Even West van pt. 983/172 was de weg versperd door een gat over de geheele breedte, waarin landmijnen, terwijl de weg oostwaarts hiervan over een 100 m van versperringen was voorzien. Noordelijker dan kpg. T j i p a d a t i bleken geen posten te zijn, terwijl eerst in de bovenste helft van kvk. 99/20 (kpgs. G a r o e n g i e n T j i p o e l o e s wederom vijandelijke posten verwacht konden worden. Genoemde stellingenreeks werd bezet door 400 à 500 man met een bewapening van 1 op 1 w. o. zware mitrailleurs, vermoedelijk één 3" mortier en zeker één 2" mortier.

De vijand bleek waakzaam, schotvaardig en vermoedelijk behoorlijk militair getraind.

In T j i l e u n j i (01/16) bevond zich blijkens inlichtingen een hoofdkwartier en meerdere troepen.

Verslag actie 1—9 R.S. op Oct. 1946.

Doel.

Besloten werd een actie te ondernemen met als doel den vijand uit deze stellingen te verjagen en te demoraliseeren, zooveel mogelijk verliezen toe te brengen en wapens buit te maken.

Indien eenigszins mogelijk moest de vijand dus bij verrassing aangevallen worden.

Plan.

Bij de voorbereidende bespreking werd besloten met twee gevechtsgroepen te trachten ongezien Noord van de stellingreeks te komen, zonder echter zoo ver Noordelijk te komen, dat de post bij G a r o e n g 1 alarm zou kunnen slaan en vervolgens met één groep (colonne A) de stellingen zelf en een strook ten O. daarvan naar het Z. te doortrekken in tirailleurlinie en tegelijkertijd met de andere groep (colonne B) O. van de eerste groep in tirailleurlinie naar het Z. af te zakken. Dit, om het meeste effect te sorteeren, zoodanig, dat de linkervleugel van colonne B zich steeds ten opzichte van den rechtervleugel van colonne A in het Z.O. zou bevinden. Hiermede hoopte men te bereiken, dat de door colonne A opgejaagde vijand naar het O. ontwijkend, colonne B in de armen zou loopen.

Hierbij werd gespeculeerd op de steeds weer geconstateerde neiging van den vijand om naar achteren (Oosten) te ontkomen. Om deze neiging nog te versterken zou op een door den operatieleider te bepalen moment door een Jappentank en een scoutcar op den grooten weg tegen de stellingen gedemonstreerd worden,

terwijl een, derde, kleine gevechtsgroep ten Z. van de stellingreeks stelling zou nemen, gedeeltelijk als afsluiting, voornamelijk als afleiding, om de aandacht van den vijand en zijn vuur te trekken.

Om de verwarring bij den vijand te vergrooten en het aantrekken van versterkingen te bemoeilijken zou op het moment, dat de eigenlijke aanval begon, artillerie-snelvuur op Tjileunji (01/16) worden afgegeven en daarna storingsvuur op den grooten weg en de weggetjes ten N. daarvan, in het gebied O. van Tjileunji. Voorts zou een sectie 3" mortieren in stelling worden gebracht om steun te verlenen, indien dit noodig bleek.

In de hoop het verrassingselement nog te vergrooten zou de eigenlijke aanval omstreeks 13.00 uur beginnen, zijnde de tijd waarop vermoedelijk de vijand aan het eten en zijn waakzaamheid verslapt zou zijn.

Om een zoo groot mogelijke samenwerking te verkrijgen en toch het aantal benodigde radiosets tot het minimum te beperken, zouden alle sets op één golf-lengte werken.

Het voordeel dat hierdoor alle deelnemende eenheden steeds op de hoogte zouden kunnen zijn van het verloop der operatie in alle details, door mee te luisteren, werd geacht ruimschoots tegen de voor de hand liggende nadeelen op te wegen. Overigens zouden cdtn. niet schromen zelf hun set te bedienen indien persoonlijke uitwisseling van gedachten gewenscht leek, hetgeen vooral de samenwerking van colonnen A en B ten goede zou kunnen komen.

Uitvoering.

Oprachten voor de uitvoering van dit plan werden uitsluitend mondeling, aan de hand van de kaart, gegeven.

Colonne B. Samengesteld uit twee pelotons van de 3e Cie., (totaal 55 man), onder commando van den Eerste Luitenant C.

Om 10.00 uur vertrekken uit het kampement van de 4e Cie., den Grooten Postweg volgen tot in de kpg. Tjisalatri, om daar bij 9730/1740 den kampongweg naar het N.O. in te slaan. Dezen weg volgen tot K.Q. 260 (9870/1970), vervolgens in Z.O. richting tot K.Q. 259 (9975/1910) en van daar naar het Z. afzakken om de uitgangstelling in te nemen in de lijn 9935/1855 tot 998/182. Gelijktijdig met colonne A in linie in Z. richting gaan tot den Grooten Postweg om dien tot nader order afgesloten te houden. Hierbij de verticaal O O niet naar het O. overschrijden.

Hoofdoopdracht : naar het O. ontwijkende vijand opvangen.

Nevenopdracht : colonne A in de flank dekken en indien noodig, met verwaarloozing van den hoofdoopdracht, ook in den rug.

Colonne A. Samengesteld uit één peloton van de 3e en één van de 4e Cie. (totaal 55 man), onder commando van den Eerste Luitenant B.

Colonne B volgen tot vork 9795/1840, daar rechtsafbuigend in N.O. richting gaan tot \pm de horizontaal 19 om van daaruit de uitgangstelling in te nemen in de lijn 9875/1880 tot 9920/1845. Zoodra colonne B zijn uitgangstelling heeft ingenomen, gezamenlijk naar het Z. afzakken.

Oopdracht : vijand uit stellingen verjagen en zooveel mogelijk onschadelijk maken, daarbij zoo groot mogelijke samenwerking met colonne B.

Zuidelijke afsluitingsgroep.

Samengesteld uit één peloton (25 man) onder commando van den Tweede Luitenant K. Achter colonne A volgen tot kampongweg naar Z. in kpg. Tjisalatri (9720/1730). In kamponggrand wachten totdat, op bevel van den operatieleider

met een boog naar het Z. via Z.—rand kpg. Tjibiroe Hilir (9815/1660), ongezien voor den vijand naar 9835/1685 wordt opgerukt om daar ± in een lijn N.W. — Z.O. met laatstgenoemd punt in het midden gedekt stelling te nemen tegen den vijand aan den Postweg.

Opdracht: afsluiting naar het Z. en eventueel op last van den operatieleider demonstreeren tegen den vijand langs den Postweg.

Commandopost.

Komt in O.—rand kpg. Kebonterong (9765/1705). Hierbij: artillerievuurleider; arts met personeel hulpverbandplaats en ambulance-auto; 1 sectie 4e Cie. voor beveiliging; scoutcar en tank voor beveiliging en verdere opdrachten.

De plaats van den Cop. werd zoo gekozen, dat hij buiten zicht van den vijand bleef en toch zoover mogelijk naar voren om meer zekerheid te hebben, dat de radio-verbindingen niet zouden falen.

Zware wapens.

Batterij 7.5 berg staat van 10.00 uur af stelling op 9640/1880, gereedgesteld op Tjileunji kvk. 01/16. Vuurleider heeft vuur voorbereid op Tjileunji en op Postweg en kampongweggetjes en N.—helft kvk. 00/16.

Sectie 3" mortieren komt in stelling bij Cop.; vuurleider bij commandant colonne B.

Aangezien commandant colonne B oud-artillerie officier was en dus in staat eventueel waarnemingen te verrichten en de mogelijkheden te beoordeelen, werd het beter geoordeeld den artillerie-vuurleider op den Cop. te houden.

Verbindingen.

Colonne A en B: ieder twee 48 sets (één bij het voorpeloton en één bij den colonnecommandant).

Afsluitingsgroep: één 48 set.

Commandopost: twee 48 sets (waarvan één als reserve bedoeld).

Een 22 set in kampement 4e Cie. deed dienst als contrôlestation. Alle commandanten opdracht zoo vaak mogelijk positieve opgave — ook die aan een anderen post gericht — te noteeren en bij alle gesprekken mee te luisteren.

Artillerie: telefoonlijn naar Cop.

Mortieren: idem (Daar de opstelling vlak bij de Cop. zou komen, kon deze overbodig blijken).

Seinpistool: wit — positie eigen troepen; rood — eigen vuur hindert mij; groen, gevolgd door wit — verzoeken artilleriesteuningsvuur O. van mij op wegen naar Tjileunji.

Verloop van de actie.

Het begin verliep volkomen ongestoord. De twee colonnes rukten onopgemerkt op naar het N. De commandogroep had zijn posten ingenomen. De mortieren waren rechts van den weg in een terreinplooi in stelling gekomen (9770/1700). Tank en pantserwagen op den weg, uit het zicht van den vijand.

Op den Cop. volgde men in spanning de vooruitgang der colonnes aan de hand van de geregeld binnenkomende positieopgaven. Gespannen luisterde men of er schoten uit het N. kwamen ten teeken, dat onze menschen toch tegen een vijandelijke post waren opgelopen. De artilleriecommandant had de commando's voor het snelvuur op Tjileunji voor zich liggen.

De colonnes rukten op, splitsten zich, alles bleef stil.

Colonne A was halverwege de vork en haar Noordelijkste punt, toen de afsluitingsgroep op weg werd gestuurd om via terreinplooiën en begroeiing ongezien in stelling te komen.

Bericht van groep K: positie ingenomen. Kort daarop bericht Colonne A: uitgangsstelling ingenomen. Thans was het wachten op de Colonne B. Nog steeds verliep alles onopgemerkt door den vijand en toen groep K. berichtte, dat ongeveer 60 man met schalen rijst e.d. werden waargenomen ten N.O. van hem gaande van den Postweg in N. richting, steeg de spanning ten top; het leek of de opzet — totale verrassing — zou lukken.

Plotseling een gewerschot, een vuurstoot van een mitrailleur, de plof van een 2" mortierbom. Groep K was ontdekt. „Ik word waargenomen door post aan groote weg N.O. van mij, ontvang mortiervuur”, seinde deze groep. „Indien mortiervuur gevaarlijk dan kleine afstand terugtrekken”, was het antwoord. Voorloopig laten waarnemen, nu die groep ontdekt is, leidt dat de aandacht van het N. af; nog geen mortiervuur teruggeven, anders wordt de heele zaak te vroeg opgeschrikt, was de gedachtengang van den operatieleider. „Volgens inlichtingen van bevolking zitten in kpg. Tjiboreleng 1 0060/1850 ongeveer 150 man T.R.I. geen bevolking” seinde Colonne A omstreeks 12.30 uur. Moest thans die kpg. bevuurd worden met artillerie en daarna Colonne B ernaar toe gestuurd worden? Dit zou de oorspronkelijke opzet in gevaar brengen, daar deze groep dan een te grooten omweg zou moeten maken en te veel tijd verliezen. De art. vuurleider maakte reeds zijn berekeningen.

Colonne B was K.Q. 259 gepasseerd. Groep K nam groepjes T.R.I. waar op Postweg. „Artillerie zal op Tjiboreleng 1 vuren, kunt U waarnemen? Overigens gaat U gewoon door volgens afgesproken plan” werd aan Colonne B geseind. De artillerie werd voor dit vuur gereedgemaakt; met brisant en kartets zou de kpg. afgegraasd worden. „Onmiddellijk daarna het voorbereide vuur op Tjileunji” was de opdracht aan den vuurleider. „Verzoek 3" mortiervuur op 9885/1690” van groep K.

„Nog even wachten, nog even”, smeekte de operatieleider in gedachten. Order aan tank en scoutcar om gelijk met eerste schot van de mortieren naar voren te gaan tot de wegversperring en gedurende korten tijd — uiterlijk 10 minuten — uit alle macht de vijandelijke stellingen te bevuren. Kort maar hevig, ook indien geen bepaalde doelen werden gezien. Scoutcar rechts gedekt door tank. „Waar blijft mortiervuur?” (Nog even wachten). Mortieren kregen hun doel op, 6 brisantbommen. Nee, niet eerst met rook inschieten.

„Vuren” aan artillerie.

Nog even . . . nu moest Colonne B bijna uitgangsstelling bereikt hebben.

„Vuren” aan mortieren. Schot, de tank ratelde naar voren.

Toen, gedonder, geratel en geknal, mortier, tankgeschut, 12.7 mitrailleur, in de verte de artillerie. Gehuil en gejoel van den vijand en hevig geschiet uit de stellingen. Kogels gierden door de boomtakken boven de commandopost.

Ongeveer gelijktijdig zetten de twee Noordelijke gevechtsgroepen zich in beweging. De eigenlijke actie was begonnen en wel op tijd, het was ongeveer 13.00 uur. Meldingen kwamen binnen: mortier- en artillerievuur had goed gelegen.

De verrassing was volkomen. De Colonne A zat bijna bovenop de stellingen voor de vijand iets bemerkte. Het rechterpeloton jaagde alles op. Hals over kop vluchtten de groepjes T.R.I. om in het vuur te loopen van het linkerpeloton. Zich daaruit reddende, zoo hard als hun beenen hen konden voortbewegen, liepen ze een oogenblik later in het vuur van de Colonne B. Dit beeld wordt duidelijk gedemonstreerd, dat Colonne B den vijand meer verliezen toebracht dan Colonne

A en het linkerpeloton van de laatste groep weer meer vijanden neerschoot dan het rechter. Met geregelde tusschenpoozen kregen de colonnecommandanten persoonlijk contact over de radio.

Zoo snel mogelijk werd vooruit gerukt. Het rechter peloton van Colonne A kreeg slechts lichte weerstand. Het linker dreigde even opgehouden te worden door een zware mitrailleur. Een sectie werd er omheen gestuurd, de post schoongeveegd en een zware mitrailleur buitgemaakt. Zoo verrast was de bediening, dat het vizier nog op 500 mtr. stond, terwijl onze menschen reeds op 75 m genaderd waren, toen zij bevuurd werden.

Colonne B had een goeden dag, de verwarde vijand wist uiteindelijk niet meer wat eigen en wat vijandelijke troepen waren.

Het onoverzichtelijke terrein, veel ravijntjes en dichte begroeiing maakten het moeilijk alle vluchtenden te achterhalen. Zocht men het terrein nauwkeuriger af, dan liep men gevaar achter te raken en te laat de afsluiting van den Postweg tot stand te brengen. Zoo wist een man met een zwarte pijp op den nek, vermoedelijk een 3" mortier, in een ravijn te ontkomen. Opsporing van dezen vluchteling mocht niet gelukken. Wel werd in diezelfde buurt steun en grondplaat gevonden.

Een korporaal met vier man drongen een ravijntje binnen om twee vluchtenden te pakken te krijgen en stuitte op ± 40 man. Zonder den vijand tijd te geven zich te vermennen, werd het vuur geopend. Resultaat 10 dooden; de rest op de vlucht. De linkervleugel nam vluchtende vijand waar op kampongweggetjes N.W. van Tjileunji. Artillerievuur werd aangevraagd en met succes afgegeven. Direct daarop werd een ± 500 man sterke afdeeling waargenomen W. van Tjileunji gaande in W. richting (versterking?); kartetsvuur op de juiste plaats gebracht, deed deze afdeeling in wilde vlucht uiteenstuiven.

Omstreeks 15.00 uur beheerschte het uiterst linksche peloton den Postweg, daarvan slechts door een 60 m breede strook sawahs gescheiden.

Inmiddels was het op de Cop. rustig. Tank en scoutcar waren direct na de korte beschieting teruggekomen en zoodanig opgesteld, dat zij het voorterrein beheerschten, doch van de stellingen uit niet gezien konden worden. Inderdaad trachtte niet één man van den vijand naar het W. of Z. te ontkomen. Slechts aanvragen om mortier- en artillerievuur kwamen binnen en werden uitgevoerd. De groep K dirigeerde het mortiervuur op enkele punten ten O. van hem op den Postweg en nam o.a. een voltreffer waar op een huis, waar juist ± 20 man in verdwenen waren. Toen de Colonne B zicht op den weg had, werd mortiervuur afgegeven onder leiding van den mortiercommandant, die zich bij die groep bevond. Ook dit vuur had succes.

Omstreeks 15.00 uur, toen de gevechtstroepen zich vrij dicht bij elkaar bevonden en de eventueel nog aanwezige vijand alleen nog maar naar het Z.O. kon ontkomen, werd door den operatieleider het commando over de actie overgedragen aan den Lt. B., daar deze in dit stadium het geheel beter kon overzien.

In dit laatste stadium stootte het uiterst rechtsche peloton nog op een ravijntje, waarheen versche sporen liepen. Beneden werden negen man aangetroffen. Drie werden er gedood, de overblijvenden gevangen genomen. Hierbij werd een 2" mortiertje buitgemaakt.

Onder dekkingsvuur van de artillerie werden uiteindelijk de troepen teruggenomen. Om 17.00 uur was men weer in het kampement.

Opmerkingen van den operatieleider.

Dat de opzet zoo volkomen lukte, is in de eerste plaats te danken aan het groote enthousiasme van de soldaten en de beheersching en kunde van het kader. In

de tweede plaats aan de goede samenwerking tusschen colonne A en colonne B en aan het goede beleid en élan van de colonnecommandanten. Hun goede inzicht en het elkaar juist aanvoelen was reeds bij het opmaken van het plan gebleken; ook bij de uitvoering was dit, gekoppeld aan een groot doorzettingsvermogen, o.m. vermoedelijke oorzaak van het feit, dat aan onze zijde geen schrammetje werd opgelopen!

Artillerie en mortieren schoten voorbeeldig zuiver.

Verbindingen voldeden uitstekend en het gevolgde systeem van één golfingte bleek bij deze actie van klein formaat en over betrekkelijk geringe afstanden, de aangewezen methode te zijn.

De bekende camouflagekleeding bleek in het hier en daar vrij dicht begroeide terrein zeer veel effect te hebben.

De vuurdiscipline was bevredigend en het belang ervan bleek weer eens zooveel te meer.

Het feit, dat de vijand, zelfs indien het opgeleide troepen betreft, bij verrassing volkomen de kluts kwijt raakt, bleek overduidelijk.

Het persoonlijk contact per radio tusschen de commandanten en het aangeven van positie met witte lichtkogels had veel resultaat. Het kwam daardoor gedurende de geheele actie niet voor, dat last werd ondervonden van eigen vuur of dat een gat ontstond tusschen de beide Noordelijke gevechtsgroepen.

Verliezen van den vijand:

Groep C. : 43 getelde dooden.

Groep B. : 14 getelde dooden plus 6 gevangenen.

Eigen verliezen:

Geene.

Verbruikte munitie:

Bren en geweer	1346 w.o. 170 lichtspoor
Tommy-gun	440
Sten-gun	346
Karabijn	90
Pita	8
Mortier 2 inch H.E.	45
Mortier 2 inch Rook	3
Handgranaten 36	2
Handgranaten 7 sec.	13
Bergart. Br. gran.	183
Bergart. kartets	145
Mortier 3 inch B.g.	34
Mortier 3 inch Rook	4

Buit.

1 Japansche mitrailleur kal. 7.7 met sleuven; 1 Karabijn mitrailleur (K.N.I.L.); 21 Karabijnen; 1 Japansch geweer; 3 Schmeissers; 1 Japansche 5 cm mortier; grondplaat met steunen van 3' mortier; veel Japansche mortier- en handgranaten en patronen van diverse kalibers, totaal ± 2000. Veel uitrustingsstukken en papieren.

HOOFDSTUK III — (Slotbeschouwing)

1. De aandacht wordt gevestigd op de mondelinge bevelsuitgifte aan de hand van de Stafkaart. Deze methode was in dit geval, daar het verbindingsnet goed functioneerde en het ervaren troepencommandanten betrof, verantwoord, zooals de zeer goede uitvoering in de practijk ook aantoonde.

2. Door den actieleider werd terecht gestreefd naar verrassing (uur van aanval 13.00 uur etenstijd der tegenpartij) en snelheid.

Toch was deze overigens zeer goed en vlot uitgevoerde actie niet geheel feilloos van opzet.

Colonne B had de belangrijkste taak en moest hiertoe den grootsten afstand afleggen.

Colonne A en de Z. afsluitingsgroep hadden teruggehouden moeten worden tot colonne B op haar plaats was aangekomen en wel in een zoodanige positie (c.q. v.w.b. de Z. afsluitingsgroep met middelen van versneld vervoer) om bij ontijdige ontdekking van colonne B snel te kunnen ingrijpen op de flanken der vijandelijke stelling.

In de gevolgde opzet werd door de ontdekking van de Z. afsluitingsgroep ontijdig alarm geslagen terwijl de colonne B geen invloed op het gevecht kon uitoefenen.

3. De artillerie werd gebruikt voor het afgeven van *beschermend en vervolgend vuur*; geen rechtstreeksche vuursteun werd toegepast en in dit geval terecht. Er werd *niet frontaal* op de vijandelijke stelling aangevallen. Bij den aanval op de flank van de stelling kon het element verrassing in de plaats gesteld worden van rechtstreeksche artilleriesteun hetgeen onder de bestaande krachtsverhoudingen gerechtvaardigd bleek.

Bovendien zou het heilige ontzag dat de verzetspartij voor onze artillerie heeft, waarschijnlijk tot gevolg hebben gehad, dat bij de eerste granaat de stellingen waren leeggelopen, voordat de eigen infanterie in staat kon zijn haar werk te doen.

De waarneming werd verricht in voorste lijn, hetgeen in dit speciale geval (rechtstr. rag. verb. tusschen art. en eigen voorste inf.) aanvaard kon worden.

Als regel is echter luchtwaarneming noodzakelijk.

4. Ten slotte zij de aandacht gevestigd op het hooge moreel der eigen troepen in het offensief.

De beteekenis van de Prinsen uit ons Koningshuis voor het Nederlandsche Leger

door **W. BARON VAN ITTERSUM,**

*Luitenant-Kolonel b. d., werkzaam bij de krijgsgeschiedkundige
sectie van het Hoofdkwartier van den Generalen Staf*

Als wij de beteekenis van onze Prinsen van Oranje-Nassau voor het Nederlandsche leger en in het bijzonder na de bevestiging van het Koninkrijk willen gedenken, gaan in de eerste plaats onze gedachten uit naar den grootvader van onze Koningin, Koning Willem II, die door zijn moedig optreden in den slag bij Waterloo den eernaam „Held van Quatre-Bras en Waterloo” verwierf, waarvoor hij van de Staten-Generaal het Paleis te Soestdijk ten geschenke kreeg. Met toenemende spanning zijn de gedachten van ons Nederlandsche volk, ook van zoo talloos velen in onze overzeesche gebiedsdeelen, de laatste maanden naar dit schoone, witte paleis uitgegaan, waar thans ons Prinselijk gezin weder residentie mag houden.

Op 6 December 1792 zag Willem Frederik George Lodewijk het levenslicht in het Oude Hof te 's-Gravenhage. De eerste twee namen waren die van zijn vader, Willem Frederik, Erfprins van Oranje, de derde naam George duidde de bloedverwantschap aan met de Koningen van Groot-Brittannië, terwijl de naam Lodewijk werd geschonken naar den broeder zijner moeder Frederika Louisa Wilhelmina van Pruisen.

Bosscha beschrijft den doop van den jongen Prins op den 28sten December d.a.v. in de Jacobskerk te 's-Gravenhage, waarbij Z. D. H. Prins Willem de Vijfde tegenwoordig was en, aldaar op de knieën neergebogen, God gedankt heeft voor den zegen, de allereerste der Nassausche Prinsen van Oranje te mogen zijn, die zich grootvader mocht noemen. De voorganger had als dooptekst gekozen de woorden van den profeet Nathan tot Koning David gericht: „Doch Uw huis zal bestendigd zijn.” Woorden, die weerklink vinden in de harten van de velen, die in de betrekking tusschen Nederland en Oranje een ordening Gods zien.

Op 18 Januari 1795 bracht een visscherspink van Michel de Heyer den jeugdigen Prins met zijn moeder en grootmoeder naar Engeland, spoedig gevolgd door zijn grootvader, vader en oom. Het huis van Oranje, verlaten door zijn bondgenooten, zag hierin het middel om het vaderland voor groote onheilen te bewaren. Intusschen had zijn vader, als opperbevelhebber van de Nederlandsche strijdkrachten in Vlaanderen en aan de Sambre tegen de overmacht der Fransche republikeinen, tevergeefs tot bescherming van het stadhoudelijk gebied bliken van krijgsmansbekwaamheid aan den dag gelegd.

Het kasteel Hampton-Court, in het graafschap Middlesex was tot verblijfplaats aangewezen, doch reeds na een jaar vertrokken de Oranjes naar Berlijn, waar onze jonge Prins later de lessen aan de militaire academie zou volgen en waar zijn militaire roeping, welke hij in zijn geheele leven heeft gehandhaafd tot ontplooiing kwam.

Van links naar rechts : Willem (Willem III) geb. te Brussel, 19 Febr. 1817, Alexander, geb. op Soestdijk, 2 Aug. 1818, Willem (Willem II) geb. te 's-Gravenhage 6 Dec. 1792, Anna Paulowna, geb. 7 Jan. 1795 te Petersburg, Sophia, geb. te 's Gravenhage, 8 April 1824, geh. met Karel van Sachsen Weimar Eisenach, Hendrik, geb. op Soestdijk, 13 Juni 1820.

Als mentor en militair gouverneur van den jeugdigen Prins werd in Mei 1806 aangewezen de Kapitein Jean Victor Baron de Constant Rebecque, die na zijn dienst bij het regiment Hollandsche Garde, de Prinsen van Oranje bij hun uitwijking uit Nederland had gevolgd en in 1798 in Pruisischen dienst was overgegaan. 10 April 1809 vond de jeugdige Prins een belooning van zijn studie in de benoeming tot officier in het Pruisische leger.

Met vergunning van den Pruisischen Koning begaf de Erfprins zich in Juni van dat jaar naar Engeland om de colleges aan de Oxfordsche universiteit te volgen onder leiding van Howley, den lateren Aartsbisschop van Canterbury, waar hij op 24 Mei 1811 tot doctor in het burgerlijk recht promoveerde.

Zijn voorliefde voor het militaire leven bleek uit de keuze, waarvoor hij werd gesteld om of zijn verblijf in Oxford nog een jaar te verlengen of deel te nemen aan een veldtocht in Spanje. Op 21 Juni begaf de Prins, die intusschen benoemd was tot luitenant-kolonel en Aide-de-Camp van het Engelsche leger, zich aan aan boord van het fregat *The Mermaid* met bestemming naar den Taag. Hij werd hierbij vergezeld door Baron De Constant Rebecque en generaal van het Engelsche leger H. A. Johnson. Op 6 Juli werd het eerste bezoek afgelegd bij Lord Wellington, in wiens hoofdkwartier de Prins den dienst van Aide-de-Camp zou vervullen. Aan het einde van de operatiën heeft Wellington in een rapport hulde bewezen aan de officieren, die hem omgeven hebben en o.a. Z. D. H. den Prins van Oranje met name vermeld.

Een nieuw tijdperk in den levensloop van den Prins werd ingeluid bij den terugkeer op onzen vaderlandschen bodem op 19 December 1813, nadat hij kort te voren tot generaal-majoor in Engelschen dienst was bevorderd. Bij besluit van

Z. K. H. den Souvereinen Vorst op 22 December d.a.v. ving de eervolle loopbaan in Nederlandschen dienst aan met de benoeming tot generaal en inspecteur-generaal van alle wapens van het leger, gevolgd op 6 April 1814 met de zorgen voor de opperdirectie van het Departement van Oorlog. Op 22 Februari 1818 werd de Prins op zijn verlangen eervol uit deze functie ontheven.

Algemeen bekend is het moedige en beleidvolle optreden in den slag bij Waterloo en tijdens den opstand der Belgen gedurende den Tiendaagschen Veldtocht, waarop bij Kon. Besluit van 31 Augustus 1831 de benoeming tot veldmaarschalk is gevolgd.

Indien ooit het oordeel van de tijdgenooten, dat onder den indruk van een verscheiden wordt gegeven, op eenige waarde mag worden geschat, dan blijft de naam van Koning Willem II met eere verbonden aan de historische en militaire gebeurtenissen in de eerste helft der negentiende eeuw. Algemeen was de ontroering bij het vernemen van het bericht van overlijden op Zaterdag 17 Maart 1849 te Tilburg. Een heldhaftig veldheer, een edelmoedig Koning was heengegaan.

Z. K. H. Prins Willem Frederik Karel heeft in krijgsmansdeugden en in zijn beteekenis voor het Nederlandsche leger zijn ouderen broeder Koning Willem II geëvenaard.

De groote bewonderaar en vriend van Z. K. H., wijlen Generaal F. de Bas, heeft in een standaardwerk „Prins Frederik der Nederlanden en zijn tijd” het veelbewogen leven beschreven.

De opvoeding van den Prins vond te midden van zware beproevingen in Duitschland plaats, waar hij den officiersrang verwierf. Na de omwenteling deed Z. K. H. op 8 December 1813 zijn intrede in de residentie en werd bij besluit van den Souvereinen Vorst van 26 December d.a.v. benoemd tot Kolonel der infanterie en grootmeester der artillerie. De eerste werkzaamheden golden de samenstelling van een nieuw leger, inzonderheid de organisatie van de artillerie. Na de terugkomst van Napoleon uit Elba werkte hij dagelijks met den chef van den Generalen Staf, Generaal-Majoor Baron De Constant Rebecque aan de plannen tot samentrekking van het eerste Koninklijke Nederlandsche leger, waarover Prins Willem op 4 April te St.-Truyen het bevel aanvaardde. Na de bevordering op 11 Maart 1814 tot Luitenant-generaal en op 15 Juni 1826 tot Generaal der artillerie werd hem op 1 Juli 1826 het Commissariaat-generaal van Oorlog opgedragen. De rang en waardigheid van Veldmaarschalk dateeren van 28 November 1840, in welke hoedanigheid hem het oppertoezicht werd opgedragen over de onderscheidene wapenkorpsen van het leger en over de Koninklijke Militaire Academie.

De uitnemende betrekkingen met ons leger zijn in het bijzonder aan den dag getreden bij het 50-jarige bestaan der K.M.A., bij het 200-jarige jubileum der artillerie-constructie-werkplaatsen en bij het zilveren feest van het regiment Grenadiers en Jagers.

Tot zijn verscheiden op 8 September 1881 heeft Prins Frederik krachtig medegewerkt tot herstel van het drievoudige snoer God, Oranje en Nederland, welke band ruim twee eeuwen, met eenige onderbreking, de macht der Unie had uitgemaakt. De rampspoedige onderbreking in het laatst der achttiende en in den aanvang der negentiende eeuw had de Prins in zijn jonge jaren moeten onder vinden.

De goede betrekkingen van Z. M. Koning Willem III en van zijn zonen Willem en Alexander met ons leger en in het bijzonder met het regiment Grenadiers en Jagers zijn nog veelvuldig in onze herinnering teruggeroepen.

Bij het eeuwfeest der Grenadiers en Jagers in 1929 sprak H. M. de Koningin o.m. de volgende woorden tot de beide regimenten: „Met voldoening zie ik terug op uw verleden, dat doorweven is met schoone tradities en dat hechte en persoonlijke banden vlocht tusschen u en mijn stamhuis. Een eeuw hebt gij gediend onder de oogen van uw vorsten; ik ben de genegenheid en de kameraadschappelijke gevoelens niet vergeten, welke mijn onvergetelijke vader, die eenmaal in uwe gelederen diende, u toedroeg.”

In het museum der Grenadiers en Jagers zijn de grenadier- en jageruniformen van den Koning en van den Prins Alexander met vele equipmentstukken bewaard gebleven.

Ook getuigen de kostbare geschenken: het met zilver beslagen schietregister voor officieren, de draagbare officiers-cantine, e.a. van de sympathie, welke Zijne Majesteit het leger toedroeg. In 1849 liet de Koning, door zijn broeder Prins Hendrik der Nederlanden, het Metalen Kruis, eens door Z. M. Koning Willem II gedragen, aan het vaandel van het regiment Grenadiers en Jagers hechten.

Op den 16den verjaardag van den Prins van Oranje stelde de Koning persoonlijk zijn zoon in de legerplaats van Zeist aan het leger voor als luitenant der Grenadiers en Jagers.

Nadat de Prins van Oranje in 1860 tot Luitenant-generaal en in het volgende jaar tot Inspecteur der cavalerie was benoemd, trad hij gedurende de mobilisatie van 1870 als opperbevelhebber van het leger te velde op. Evenmin als gedurende de mobilisatie 1914—1918 heeft ons leger in 1870 de wapenen behoeven te voeren tot het keeren van vreemd geweld, doch trouw zijn plicht vervuld. Zoo ook, bij den ongelijken strijd in 1940, blijkens de dagorder van den Opperbevelhebber op Dinsdag 14 Mei 1940, waarin Generaal Winkelman aan de troepencommandanten mededeelde:

„Ik verzoek u aan de troepen en onderdeelen mee te deelen, dat ik vervuld ben van diepe bewondering en dankbaarheid voor hetgeen door u en door onze troepencommandanten en troepen is verricht. In hoofdzaak de wanverhouding in het bezit van materiele middelen is de oorzaak geweest, dat niet op alle plaatsen, waar zulks dezerzijds was gelast, stand is kunnen worden gehouden. Aan de soldateneer is door u ten volle voldaan.”

Deze dagorder geeft het antwoord op de vraag of ons leger zich het vertrouwen waardig heeft gemaakt, dat uitgesproken werd door Hare Majesteit de Koningin op dien onvergetelijken dag in September 1893, toen onze jonge vorstin persoonlijk de nieuwe vanden en standaarden aan de Regimentscommandanten op het Malieveld overhandigde.

Zoo mogen wij vol vertrouwen de toekomst tegemoet zien in de hoop, dat nimmer de goede, aloude betrekkingen van ons Koninklijk leger hier te lande en in onze overzeesche bezittingen met ons vorstenhuis verloren zullen gaan. Hierbij willen wij ten slotte in herinnering brengen de radiorede op 9 September 1936 gericht tot alle deelen des Rijks, waarin Z. K. H. Prins Bernhard eindigde met de woorden: „In mijne betrekkingen met het Nederlandsche volk neem ik mij voor, mij te laten leiden door het voorbeeld van de zoo bijzondere verhouding, welke van ouds bestaat tusschen Nederland en het huis van Oranje.”

Andere volken kunnen ons het gelukkig bezit benijden van een vorstenhuis, dat de wapenspreuk voert: *Je Maintiendrai.*

Het vuren met

VELDARTILLERIE (9 veld)

voor eigen troepen

1. Algemeen.

Er kunnen zich omstandigheden voordoen, waarin het noodzakelijk is een artillerievuur zeer dicht vóór eigen troepen te leggen. Het is in den laatsten wereldoorlog meer dan eens voorgekomen dat met succes vuurconcentraties van een of meer afdelingen (8 of een veelvoud van 8 stukken) 150 tot 200 m vóór de eigen infanterie werden afgegeven, waardoor deze vaak aan volledige vernietiging door den vijand kon ontkomen.

Aan vele vijandelijke aanvallen werd op bovengenoemde afstanden voor de eigen troepen een halt toegeroepen, terwijl de eigen infanterie dikwijls nog in staat bleek te zijn, direct na de beëindiging van het artillerievuur over te gaan tot een tegenaanval en zware verliezen toe te brengen aan den totaal verdoofden en gedemoraliseerden vijand.

Speciaal deze soorten vuren, de z.g. „nabijdoel-vuren”, leggen op de schouder van *alle* artilleristen een zeer groote verantwoordelijkheid, want zij hebben de levens van hun eigen infanteristen in de hand. Iedere man van de veldartillerie, van hoog tot laag, moet hiervan doordrongen zijn. Oogenschijnlijk kleine fouten van de artillerie kunnen groote verliezen veroorzaken onder de eigen troepen in voorste lijn en daardoor het moreel van deze troepen soms tot een dusdanig laag peil doen dalen, dat dit voorloopig door geen artillerist kan worden omhoog gebracht.

Wat dan van de nauwe samenwerking tusschen infanterie en artillerie, die onder alle omstandigheden feilloos moet zijn, zou terecht komen, laat zich verstaan.

Eenige van de meest voorkomende fouten, welke door den jongen artillerist van heden kunnen worden gemaakt en welke *altijd* kunnen worden vermeden, zijn :

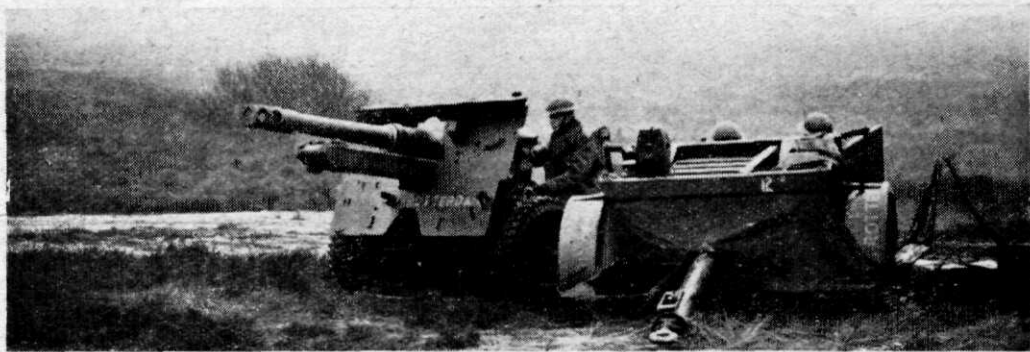
1. In plaats van de tempering den vluchttijd aflezen.
2. B.v. met lading III vuren, terwijl de richtmiddelen op lading II staan ingesteld.
3. Het projectiel onvoldoende aanzetten en dit niet op tijd melden.

Men kan het personeel, dat onder zijn bevelen is gesteld, niet genoeg op het hart drukken hoe ernstig de gevolgen van bovenstaande fouten kunnen zijn.

Indien nu de kans groot is, dat er enkele schoten „kort” vallen, b.v. van een S.O.S.-vuur, waarvoor niet vooraf kan worden ingeschoten en dat zeer dicht voor de voorste lijn der eigen infanterie moet worden gelegd (dus „nabijdoel”), wat staat den artillerie-waarnemer dan te doen ?

De artillerie-waarnemer *moet* den Infanteriecommandant waarschuwen alvorens het vuur te laten afgeven. De beslissing omtrent het al dan niet afgeven van een dergelijk vuur, ligt altijd in laatste instantie bij den Infanteriecommandant. In de practijk is gebleken, dat dit de juiste opvatting is. Het vertrouwen, dat de Infanteriecommandant in den artillerist heeft gesteld, blijft ongeschokt en . . . een gewaarschuwd man telt voor twee.

Nu nog een enkel woord over het maken van fouten. Fouten kunnen, zooals hierboven reeds is vermeld, tot een minimum worden beperkt, zoo niet vermeden. Om een dergelijk minimum te bereiken is de aangewezen weg vanzelfsprekend de kanonniers en het kader der artillerie op een zoo hoog mogelijk peil van geoeffendheid te brengen, dus b.v. door het invoeren van een langeren opleidingstijd.

Een stuk 9 Veld in stelling

Gereed om te vuren.

Met betrekking tot bovenbedoeld streven naar uiterste beperking van het maken van fouten wordt de aandacht gevraagd voor de hieronder volgende drie punten en wel speciaal van de jonge officieren die in feite belast zijn met den dienst in batterij en afdeling.

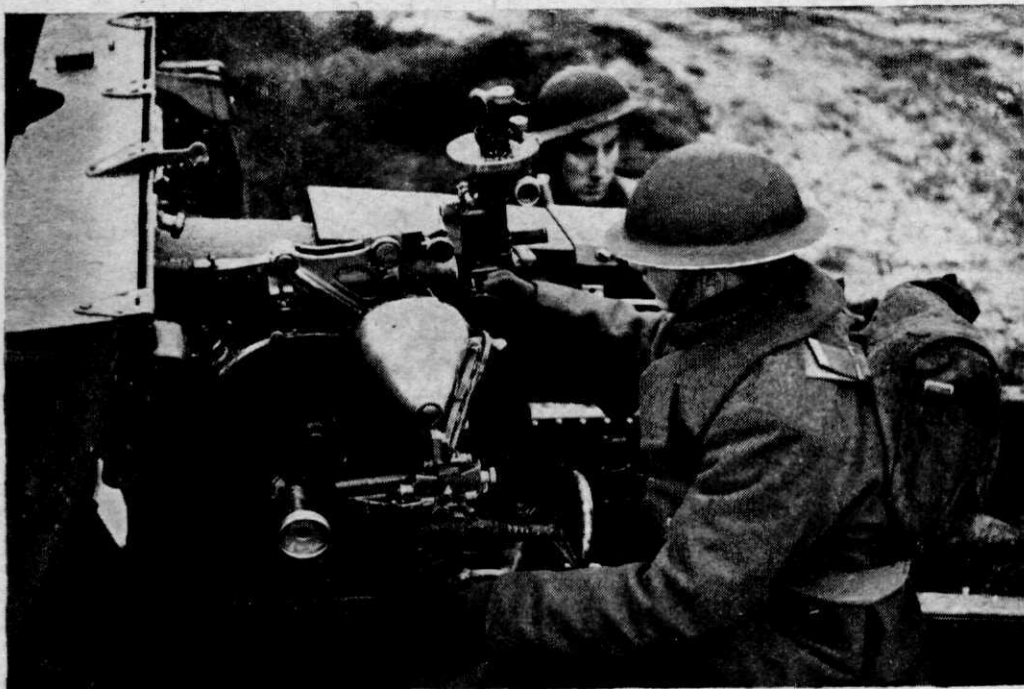
Het is zeer eenvoudig aan het in deze punten gestelde de hand te houden, doch de practijk heeft geleerd, dat de uitvoering in vele gevallen alles te wenschen overlaat. Men lette b.v. vooral scherp op wanneer een onderdeel gedurende 24 uur of langer onafgebroken dienst doet, aangezien, wanneer aan het onderstaande niet streng de hand wordt gehouden, de gevolgen niet te overzien zijn.

1. *Goede tucht bij de bediening van het enkele stuk.*

Wanneer „op uw posten” is gecommandeerd, moet het praten of fluisteren bij het stuk worden *verboden*, evenals het rooken. Slechts één stem mag per vuurmond worden gehoord en dat is die van den stukscCommandant.

2. *Juiste werkwijze en strenge discipline op den commandopost.*

Het personeel en het materieel moeten zoodanig worden opgesteld, dat de batterijofficier of de officier vuurregelingsdienst op de snelst mogelijke wijze contrôle kunnen uitoefenen.

De richter.

Indien de commandeerende officier of zijn personeel in hun verrichtingen op eenigerlei wijze worden belemmerd, of indien hun gedachten worden afgeleid, kunnen de gevolgen fataal zijn. Hieruit blijkt reeds, dat personen, die *niet* op den commandopost thuis behooren, hieruit moeten worden geweerd, ook al wordt er op dat oogenblik niet gevraagd. Men dient te bedenken dat een commandopost geen vergaderzaal of cantine is.

3. *Goede radio- en telefoondiscipline.*

Al het verbindingspersoneel, dat dienst doet, *moet* te allen tijde de kop-telefoon op hebben en medeluisteren.

Een telefonist of seiner mag dus, ook al vuurt zijn eigen batterij of onderdeel niet, zijn post *nimmer* verlaten, tenzij hij wordt afgelost. Aflossing moet veelvuldig plaats hebben, aangezien medeluisteren *zeer* vermoeiend is. Men vergete vooral niet, dat met een al dan niet goede radiodiscipline de juiste uitvoering van het beginsel „vuur brengen op den juiste tijd en op de juiste plaats” staat of valt.

II. *Factoren, die de vuurwijze bij vuren dicht voor eigen troepen beïnvloeden.*

In de I.G. Draft Nr. 145, School of Artillery, Larkhill, worden deze vuren behandeld. Een korte samenvatting van het daarin behandelde volgt hieronder :

De factoren, waarvan de waarnemer zijn uiteindelijke keuze van de vuurwijze zal laten afhangen, zijn :

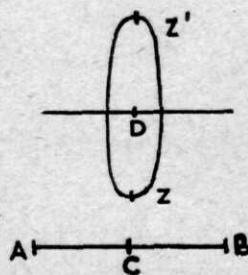
1. De afstand van het eigen onderdeel tot het onder vuur te nemen doel.
2. De lengtespreiding van den vuurmond op dien afstand. Zooals bekend mag worden verondersteld, dat de lengtespreiding toeneemt naarmate de afstand grooter wordt.

Veiligheidshalve wordt bij het vuren op doelen dicht voor eigen troepen de oorlogslengtespreiding genomen, d.i. $8 \times LS 50$ (schootstafel-lengtespreiding).

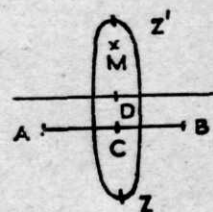
In de afb. 1 en 2 stelt de lijn ACB de voorste lijn van de eigen troepen voor, D het doel en ZZ' de oorlogslengtespreiding ($8 \times LS 50$) van den vuurmond, waarbij men er van moet uitgaan, dat het gemiddelde trefpunt op het doel ligt.

In afb. 1 is de afstand DC (eigen troep tot doel) grooter dan de helft van de oorlogslengtespreiding (DZ).

Blijkt nu gedurende het inschieten dat het gemiddelde trefpunt van een groep schoten, afgevuurd met een bepaalde elevatie, „plus” ten opzichte van het doel ligt, dan kan men als waarnemer den afstand verminderen met den afstand ZC.

Afb. 1.

Afb. 2.

In afb. 2 is de afstand DC kleiner dan de helft van de oorlogslengtespreiding (DZ) en het doel kan dientengevolge niet onder vuur worden genomen zonder gevaar voor de eigen troepen. In dit geval onderscheiden wij nu drie mogelijkheden:

- Het gemiddelde trefpunt verleggen naar een punt M, „plus” ten opzichte van het doel D gelegen, en wel met een afstand, die *niet* kleiner is dan ZC. Deze oplossing biedt natuurlijk slechts een kleine kans, treffers op het doel te verkrijgen.
- Den commandant van het te ondersteunen onderdeel verzoeken zijn troepen tot op een veiligen afstand terug te trekken.
- Den commandant van het te ondersteunen onderdeel vragen of hij de mogelijkheid wil aanvaarden dat enkele schoten in zijn troepen zullen vallen.

Tot zoover de I.G. Draft Nr. 145. Een volgend punt kan hieraan nog worden toegevoegd:

- Den commandant van het te ondersteunen onderdeel verzoeken eventueel zelf het doel onder vuur te nemen, b.v. met 6 pag, mortieren van 8, of mortieren van 5. Het nabijdoel” (het woord zegt het reeds) ligt binnen het bereik van bovengenoemde wapenen en kan vaak met deze wapenen zelf onder vuur worden genomen, waardoor tevens het risico voor eigen troepen kleiner is.

III. Methode van inschieten.

Wanneer het doel („nabijdoel”) door de artillerie onder vuur kan worden genomen, zal de waarnemer de volgende regels in acht moeten nemen:

- Hij moet eerst de grootte van den „sprong terug” berekenen, dien hij veilig op den afstand kan toepassen wanneer een groep schoten, afgevuurd met dezelfde schietgegevens, „plus” ten opzichte van het doel ligt. Dit is de z.g. „veilige sprong terug” (in afb. 1 ZC).
- Hij moet met 1 vuurmond met de grootst mogelijke lading (kleinste lengtespreiding) inschieten.
- Hij moet beginnen op een afstand, die *zeker* een „plus” zal opleveren ten opzichte van het doel (daarbij rekening houden of laten houden met de dagcorrecties).
- Indien de waarnemer zooveel inzicht in het terrein heeft, dat hij direct na het eerste schot, dat ver „plus” valt, kan beoordeelen of de volgende schoten van de groep ook ver „plus” zullen vallen, mag hij den sprong terug grooter nemen dan de z.g. „veilige sprong terug”.

Klaar voor het uitwerkingsvuur.

5. Wanneer hij dit niet kan beoordeelen, moet hij nog twee schoten laten afgeven met dezelfde schietgegevens. Indien alle 3 schoten „plus” vallen, moet hij den afstand verminderen met den „veiligen sprong” en de geheele handelwijze herhalen.
6. Het inschieten wordt nu voortgezet tot 1 of meer schoten van een groep van 3 „min” vallen :
 - a. Wanneer uit een groep van 3 schoten er 2 „plus” en 1 „min”, of 2 „min” en 1 „plus” vallen, wordt het uitwerkingsvuur met denzelfden vuurmond met dezelfde schietgegevens afgegeven.
 - b. Indien alle schoten uit een groep van 3 „min” vallen, zijn met den inschietvuurmond bevestigde grenzen verkregen.
7. Wanneer het echter noodzakelijk is met meer vuurmonden het doel onder vuur te nemen, moet elke vuurmond van de batterij of de afdeeling op bovengenoemde wijze worden ingeschoten.

Voorbeeld.

Een batterij van 9 veld is noodig om een doel te registreeren (vuurplan), gelegen 225 yards voor de eigen troepen.

Gemeten afstand 5.200 yards.

LS 50 (schootstafel) lading III = 40 yards.

De helft van de oorlogslengtespreiding = 4×40 yards = 160 yards.

Dit doel kan dus veilig onder vuur worden genomen. De „veilige sprong terug” is $225 - 160 = 65$ yards, of, uit overwegingen van practischen aard, 50 yards.

VUURBEVELEN VAN DEN WAARNEMER	WAARNEMING		OPMERKINGEN
	Zijd.ri	afst	
1. Batterij-nabijdoel anna 315 vuurplan lad III.			
2. Hoofdrichting 352 graden, th + 20 minuten,			
3. 1ste inschieten, 5500, vuren.	schot valt rechts	+	Wijze van inschieten met 1 vuur- mond. Het openingsschot moet ruim + liggen t.o.v. het doel.
4. Minder 1 graad, 5500	goed	+	De officier-waarnemer besluit, dat hij veilig den afstand met 100 yards kan verminderen.
5. 5400	goed	+	
6. 5400, 1ste twee maal, 20 sec.	goed	+ +	Nu de afstand verminderen met de „veilige sprong terug”.
7. 5350, 1ste drie maal, 20 sec.	goed	+ + +	
8. 5300, 1ste drie maal, 20 sec.	goed	+ — +	De juiste afstand van het 1ste stuk voor het uitwerkingsvuur is nu gevonden.
9. 1ste, doel Anna 315 gegevens vastleggen, 1ste rust			De waarnemer commandeert voor de overige vuurmonden een afstand, die + is t.o.v. de gevonden afstand voor het 1ste stuk.
10. 5400, drie maal lagenvuur 20 sec.	goed	2e 3e 4e + + + + + + + + +	
11. 5350, drie maal lagenvuur 20 sec.	goed	2e 3e 4e + + + + + — + + —	De juiste afstand van het 4de stuk voor het uitwerkingsvuur is nu gevonden.
12. 4de doel Anna 315 gegevens vastleggen, 4de rust.			
13. 5300, drie maal lagenvuur 20 sec.	goed	2e 3e — — — — + —	De juiste afstand van het 2de en 3de stuk voor het uitwerkings- vuur is nu gevonden.

De MILITAIRE CLAUSULES

van het Handvest der Vereenigde Naties

door Mr. J. N. VANDEN HOUTEN, *Res. Eerste Luitenant
Alg. Dienst, werkzaam bij de Sectie Militair Juridische-Dienst
van het Hoofdkwartier van den Generalen Staf.*

Vastbesloten volgende generaties te „bewaren voor de plaag van den oorlog, die tweemaal achtereen onuitsprekelijk leed over de menschheid heeft gebracht”, hebben de volkeren der Vereenigde Naties op 26 Juni 1945 te San Francisco een nieuwe wereldorganisatie opgericht ten einde door vereeniging al harer krachten den vrede en de internationale veiligheid te handhaven en te voorkomen, dat wapengeweld anders zal worden gebruikt dan tot het bereiken van dit doel. De grondslag voor deze organisatie werd niet gelegd door theoretiseerende idealisten maar door nuchtere politici te Dumbarton Oaks in Augustus-October 1944 in een tijdvak derhalve, dat hun landen waren gewikkeld in een strijd op leven en dood. Maar wellicht juist gedurende dezen in zijn totalitair vorm zoo onbarmhartigen oorlog was de tegenstelling te navranter tusschen de wreede werkelijkheid en datgene, wat iedere burger in zijn hart wenschte: vrede en daardoor welvaart voor allen en daarom ook werd de considerans van het charter, dat op de Conferentie van San Francisco tot stand kwam, een hartstochtelijke belijdenis van den oprechten wil der Vereenigde Naties gezamenlijk te trachten de voorwaarden te scheppen voor een betere toekomst voor het nageslacht. Er heerschte op deze conferentie echter te veel zin voor realiteit dan dat men zich niet ten volle bewust was, dat het oude Romeinsche adagium: „si vis

pacem para bellum” of althans „para exercitum internationalem”¹⁾ nog onverminderd geldt. Alleen het karakter van de strijdkrachten, die voor een eventueele gewapende actie paraat moeten worden gehouden, werd door het handvest principieel gewijzigd: van een nationaal leger worden zij, wanneer de bepalingen van het charter worden uitgevoerd, in de eerste plaats eenheden van de wereldpolitiemacht ter handhaving van de internationale veiligheid. Daarnaast kunnen deze nationale strijdkrachten uiteraard in eigen land eveneens een belangrijke politieele taak vervullen, bij onlusten, natuurrampen e.d. Vanzelfsprekend maakt het handvest ook geen inbreuk op het natuurlijke recht op zelfverdediging, doch gezien de maar al te versche herinneringen aan den bekenden stijl, een agressie in het kleed van een verdedigingsoorlog te hullen voegt artikel 51 van het charter, waarvan de Engelsche en Nederlandsche tekst o.a. zijn te vinden in het Staatsblad F. 321, er voorzichtigheids halve aan toe, dat dit recht wordt beperkt tot het geval van een gewapenden aanval en slechts geldt totdat de Veiligheidsraad de noodige voorzieningen heeft getroffen. Maatregelen door de leden der Vereenigde Naties ter uitvoering van dit recht van zelfverdediging genomen, moeten bovendien onmiddellijk worden gerappor-

¹⁾ „Indien gij den vrede wilt, bereidt U dan voor op den oorlog” of althans „organiseer een internationaal leger”.

teerd aan den Veiligheidsraad en zullen geenerlei invloed hebben op het gezag van dezen Raad om te allen tijde zoodanige actie te ondernemen als hij noodzakelijk oordeelt tot handhaving of herstel van den vrede en de internationale veiligheid.

De Veiligheidsraad.

Hiermede zijn wij dan gekomen tot den Veiligheidsraad, het orgaan van de U.N.O. (United Nations Organisation), dat voor het hier besproken onderwerp het belangrijkste is. Zooals bekend, bestaat de Security Council uit elf leden: China, Engeland, Frankrijk, de U.S.S.R. en de Vereenigde Staten zijn permanent lid. De zes andere leden worden door de Algemeene Vergadering voor den tijd van twee jaar gekozen (art. 23). De Algemeene Vergadering, waarin alle leden van de Vereenigde Naties zijn vertegenwoordigd, is voor snel en doeltreffend optreden een te log lichaam. Vandaar dat de leden van de U.N.O. den Veiligheidsraad hebben belast met de voornaamste verantwoordelijkheid voor de handhaving van den vrede en de internationale veiligheid en zij ook dezen hebben gemachtigd bij de uitvoering van deze taak namens hen op te treden; de leden hebben zich verplicht de beslissingen, die de Veiligheidsraad op grond hiervan neemt, te aanvaarden en uit te voeren (art. 24—25).

Een andere belangrijke functie van den Veiligheidsraad is het ontwerpen van plannen voor een stelsel tot regeling van de bewapeningen; het Militaire Stafcomité, waarover hieronder nader, zal hierbij worden ingeschakeld. Deze plannen zullen worden voorgelegd aan de leden van de Vereenigde Naties, die hieromtrent een naar de klaarblijkelijke bedoeling multilaterale overeenkomst zullen sluiten, overeenkomstig de grondwettelijke procedure, die voor het sluiten van verdragen in de verschillende landen geldt; een

en ander op dezelfde wijze als de bijzondere overeenkomsten worden gesloten betreffende het leveren van troepencontingenten aan den Veiligheidsraad, hetgeen hieronder bij artikel 43 van het handvest eveneens nog nader ter sprake komt. Volgens den tekst van artikel 26 is het doel van deze regeling te bevorderen, dat de menschelijke en economische hulpbronnen der wereld zoo min mogelijk ten behoeve van bewapening aan haar bestemming worden onttrokken. Ook het Volkenbondspact kende een dergelijke bepaling; de Volkenbondsraad werd hierin met het ontwerpen van deze plannen belast. Het pact streefde ook naar een zekere ondertoezichtstelling van de bewapeningen (art. 8, 5). In het charter ontbreekt een overeenkomstige bepaling. Dit punt werd urgent, daar de ontzettende uitwerking van de atoombom deed beseffen, dat terstond pogingen in het werk moesten worden gesteld om de toepassing van deze vinding in de toekomst voor oorlogsdoeleinden te voorkomen. De „Groote Drie” vonden een oplossing en namen het initiatief tot de instelling van een Commissie voor de atoomenergie. Op de Algemeene Vergadering van de U.N.O. te Londen werd op 24 Januari 1946 een daartoe strekkend besluit genomen. De Commissie bestaat uit elf leden, die dezelfde zullen zijn als die van den Veiligheidsraad met als twaalfde lid Canada, zoolang dit niet zelf lid is van den Veiligheidsraad. De rapporten en aanbevelingen van de Commissie zullen aan den Veiligheidsraad worden voorgelegd, die hiermede zal handelen in overeenstemming met zijn verantwoordelijkheid voor de handhaving van den vrede en de internationale veiligheid.

Bij de oprichting van de U.N.O. was het vetorecht, dat de „Groote Vijf” in den Veiligheidsraad in bepaalde gevallen is toegekend een der meest omstreden punten.

Dit recht staat weliswaar niet met zooveel woorden in den tekst van het handvest doch ligt opgesloten in de wijze waarop het stemmen is geregeld. Evenals Australië heeft Nederland op de Conferentie van San Francisco energiek tegen dit vetorecht geageerd en getracht althans een beperking van het absolute karakter te bereiken. In ander verband heeft de Nederlandsche regeering dit punt wederom te zamen met Australië op de Conferentie van Parijs naar voren gebracht. Vooralnog echter zonder succes, hetgeen inmiddels niet beteekent, dat de U.N.O. niet evenzeer op den vollen steun van Nederland kan rekenen. Het is hier echter niet de plaats verder op deze kwestie in te gaan, daar het geenszins de bedoeling van dit artikel is een diepgaande wetenschappelijke verhandeling over de U.N.O. te geven, doch slechts een summier overzicht van de militaire implicaties, die het handvest van de Vereenigde Naties met zich brengt.

De grondgedachte van het handvest is, bij het ontstaan van eenig geschil, waarvan de voortdurende den vrede en de internationale veiligheid in gevaar kan brengen, slechts in het uiterste geval tot het gebruiken van wapengeweld over te gaan. Allereerst moet worden getracht een oplossing te vinden door onderhandeling, onderzoek, bemiddeling, verzoening, arbitrage of andere vreedzame middelen (art. 33); rechtsgeschillen behooren als algemeene regel aan het Internationale Hof van Justitie te worden voorgelegd. Hoofdstuk VI van het charter handelt over deze vreedzame beslechting van geschillen en regelt in het bijzonder de taak, die de Veiligheidsraad hierbij vervult.

Bedreiging van den vrede.

Leiden deze vreedzame middelen niet tot regeling van het geschil dan maakt de Veiligheidsraad uit dat een bedreiging van den vrede, een ver-

breking van den vrede of een daad van agressie aanwezig is en zal dien overeenkomstig zijn maatregelen nemen (art. 39). Alvorens hiertoe over te gaan kan de Raad echter ter voorkoming van een verergering van de situatie een beroep doen op de betrokken partijen om zich neer te leggen bij een zoodanige voorloopige regeling als hij wenschelijk acht, een bevoegdheid, die niet in het Volkenbondspact was te vinden, maar welke men heeft overgenomen uit het in 1931 te Genève tot stand gekomen verdrag tot ontwikkeling van de middelen tot het voorkomen van den oorlog.

Het handvest vermeldt niet wat een dergelijke regeling kan inhouden maar men zou hierbij kunnen denken aan een bepaling, dat uit zekere gebieden de troepen moeten worden teruggetrokken of hierin een internationale politiecontrole wordt ingesteld. Het aanvaarden van deze voorloopige regeling doet geen afbreuk aan de rechten van de betrokken partijen, maar het slot van artikel 40 voegt eraan toe, dat de Veiligheidsraad bij het nemen van zijn verdere maatregelen wel degelijk rekening kan houden met een weigering om zich naar een voorloopige regeling te voegen.

Wanneer de Veiligheidsraad de situatie zoodanig acht, dat niet terstond tot het gebruik van wapengeweld moet worden overgegaan, dan kan hij een beroep doen op de leden van de Vereenigde Naties om bepaalde sancties toe te passen ten einde aldus aan zijn besluiten kracht bij te zetten; de leden zijn verplicht aan dit beroep gevolg te geven. Artikel 41 geeft eenige voorbeelden van deze sancties t.w. geheele of gedeeltelijke onderbreking van de economische betrekkingen en van het verkeer per spoor, over zee, door de lucht, met de post, per telegraaf en door de radio, alsmede verbreking van de diplomatieke betrekkingen; deze opsomming is echter geenszins uitputtend.

Is de Veiligheidsraad van oordeel, dat deze sancties ontoereikend zijn of dit reeds is gebleken dan geeft artikel 42 van het charter den Veiligheidsraad de bevoegdheid een zoodanige preventieve of repressieve actie met lucht-, zee-, of landstrijdkrachten — deze volgorde van den tekst is niet zonder beteekenis — te ondernemen als noodig mocht zijn om den vrede en de internationale veiligheid te handhaven of te herstellen. Deze actie mag omvatten demonstraties, blokkade en vanzelfsprekend indien noodzakelijk ook meer krachtdadige militaire operaties en kan samengaan met het toepassen van de eerdergenoemde sancties; anders dan het Volkenbondspact maakt het handvest geen onderscheid of de actie tegen een lid of een niet-lid van de Vereenigde Naties is gericht. In het geval dat een staat zich aan een flagrante daad van agressie schuldig maakt, kan uiteraard niet worden volstaan met het doen van aanbevelingen of het nemen van sancties maar moet terstond gewapenderhand worden opgetreden, hoewel de Veiligheidsraad inmiddels kan trachten den agressor tot rede te brengen.

De troepencontingenten.

Om het den Veiligheidsraad mogelijk te maken deze militaire maatregelen op doeltreffende wijze ten uitvoer te leggen, hebben de leden van de Vereenigde Naties de verplichting op zich genomen den Raad op diens oproep de beschikking te geven over gewapende strijdkrachten; daarnaast zullen zij ook verder bijstand en faciliteiten, waaronder het recht van doortocht, verleen. Bij bijzondere overeenkomst of overeenkomsten, welke in verdragsvorm worden aangegaan en welke door de leden-staten overeenkomstig hun grondwettelijke voorschriften moeten worden bekrachtigd, zullen de getalsterkte en samenstelling der strijdkrachten, de mate van haar paraatheid en haar dislocatie en ook de aard van den

verder te verleen bijstand en faciliteiten worden vastgesteld. Het initiatief tot het sluiten van deze overeenkomsten moet uitgaan van den Veiligheidsraad. Partijen hierbij zijn volgens den tekst van artikel 43 de Veiligheidsraad eenerzijds en anderzijds de leden of groepen van leden. Dit is een belangrijk novum in het volkenrecht. Het is twijfelachtig of een dergelijke mogelijkheid onder het Volkenbondspact bestond, maar hier is dus uitdrukkelijk vastgelegd, dat de Veiligheidsraad bevoegd is als zelfstandig orgaan, geheel los van de leden, internationale overeenkomsten aan te gaan. Het is een gewichtige stap in de wordingsgeschiedenis van den wereldstaat, waarvan wij, naar de woorden van Krabbe, de levende getuigen zijn.

Artikel 43 spreekt van „overeenkomst of overeenkomsten” en laat hierdoor de mogelijkheid open de nadere militaire afspraken in zoodanigen vorm te gieten als in de practijk het doelmatigste zal blijken. Uiteindelijk kan daarom één algemeene overeenkomst worden gesloten, waarbij alle leden van de Vereenigde Naties partij zijn, of een algemeene overeenkomst aangevuld met een aantal meer gedetailleerde overeenkomsten of ten slotte een groote reeks overeenkomsten met alle leden afzonderlijk, waaraan het voordeel zou zijn verbonden van een soepeler afstemming op de gedifferentieerde belangen van de verschillende leden.

Het handvest geeft geen uitputtende opsomming van de onderwerpen, die in deze overeenkomsten kunnen worden geregeld. In beginsel zou een lid daarom kunnen stipuleeren, dat zijn strijdkrachten slechts in een bepaald gebied mogen worden aangewend. De Veiligheidsraad zou hierdoor echter in hooge mate bij het nemen van militaire maatregelen worden geremd en het is daarom zeer twijfelachtig of dergelijke bepalingen voor den Raad aanvaardbaar zullen zijn. Ook schijnen

zij niet in overeenstemming met den geest van het handvest, dat den Raad, zooals bijvoorbeeld uit den tekst van artikel 48 blijkt, in dit opzicht juist volkomen de vrije hand wil laten.

Daar de hoe-grootheid van de te leveren contingenten onderwerp van een vrijwillig te sluiten overeenkomst is, kan een lid niet worden gedwongen militaire strijdkrachten beschikbaar te stellen in groteren omvang dan waartoe hij bereid is. Art. 2, lid 2 en 5, van het handvest bepaalt echter, dat de leden te goeder trouw de verplichtingen zullen vervullen, die zij ingevolge het handvest op zich hebben genomen en dat zij de Vereenigde Naties bij elke door haar ondernomen actie allen mogelijken bijstand zullen verlenen en zich vanzelfsprekend zullen onthouden van het verlenen van bijstand aan een staat, tegen wien een preventieve of dwangactie is gericht. Het zou zeker niet in overeenstemming met den geest van dit artikel zijn, wanneer de leden bij het sluiten van de overeenkomsten niet met een zekere loyaliteit aan de wenschen van den Veiligheidsraad tot het geven van militairen bijstand zouden tegemoetkomen. De vraag is gerezen of de leden kunnen worden verplicht meer strijdkrachten te leveren dan in de overeenkomsten is vastgelegd. O.a. op grond van de officieele interpretatie, die in de betrokken voorbereidende commissie werd gegeven, mag met stelligheid worden aangenomen, dat deze verplichting niet bestaat. Maar ook hier zou het weer in strijd zijn met den geest van het handvest en met name van art. 2, wanneer men den Veiligheidsraad op een critiek oogenblik in den steek zou laten. De leden zullen daarom goed doen een zekere reserve aan troepen en materieel ter beschikking te houden.

Ofschoon in de overeenkomsten reeds bepalingen zullen worden opgenomen omtrent de paraatheid der troepen, vermeldt art. 45 toch nog

eens dat de leden nationale luchtmachtcontingenten ter onmiddellijke beschikking van de Vereenigde Naties zullen moeten houden, voor een eventuele gezamenlijke internationale dwangactie. In verband met de groote effectieve kracht der luchtmachtcontingenten over groote afstanden achtte men een speciale nadrukkelijke bepaling ter zake gerechtvaardigd, waarbij moet worden bedacht, dat de mogelijkheden van de atoombom op het oogenblik, dat deze bepaling werd vastgesteld nog niet bekend waren. Inmiddels gaat de verplichte hulpverlening op grond van dit artikel niet verder dan in de bijzondere overeenkomsten is bepaald.

Wanneer de Veiligheidsraad heeft besloten wapengeweld te gebruiken, zal hij naar art. 44 voorschrijft, alvorens een niet in den Raad vertegenwoordigd lid op te roepen tot deelneming aan de actie, dit lid uitnoodigen desgewenscht deel te nemen aan de besluiten van den Raad inzake het gebruik van contingenten van dit lid. Op voorstel van verschillende van de z. g. „middle sized powers”, waaronder Canada en Nederland, werd deze bepaling op de Conferentie van San Francisco toegevoegd. Het verwezenlijkt op het gebied van de internationale veiligheidsregelingen het geliefde Amerikaansche axioma: „no taxation without representation”.

In afwijking van den algemeenen regel zal in dit geval dus een niet-lid van den Veiligheidsraad hierin toch stemrecht kunnen uitoefenen. Dit geldt echter niet de beslissing „of” militaire sancties zullen worden toegepast maar slechts „hoe”. Ook geldt deze bepaling niet, wanneer het slechts het verlenen van faciliteiten betreft dus b.v. het recht van doortocht of het beschikbaar stellen van een vliegveld; hierover moeten echter bij de speciale overeenkomsten regelingen worden getroffen. Dit medezeggingschap betekent niet, dat een niet-lid van den

Veiligheidsraad hierdoor de zekerheid krijgt, dat zijn troepen niet tegen zijn wil zullen worden gebruikt, want het zal zich bij een besluit, dat met de in dit geval vereischte meerderheid van 7-5 wordt aangenomen moeten neerleggen. In dit opzicht staat een dergelijk lid echter gelijk met de niet-permanente leden van den Veiligheidsraad. De permanente leden hebben hier echter een absoluut vetorecht. In ieder geval is deze bepaling een tegemoetkoming aan de verlangens van de niet-permanente leden en de niet-leden van den Veiligheidsraad, daar zij nu althans eenigen invloed bij de beslissing omtrent deze voor hen zoo uitermate belangrijke zaken kunnen uitoefenen.

Het Militaire Staf Comité.

Bij de structuur van de internationale veiligheidsorganisatie stonden de ontwerpers ten aanzien van het gebruik van militaire strijdkrachten voor drieërlei keus. De eerste was een permanent internationaal leger te vormen, dat boven de nationale strijdkrachten zou staan en deze op den duur zou vervangen. Hiervoor werd de tijd echter nog niet rijp geacht, daar dit een te groote inbreuk zou maken op de nationale autonome bevoegdheden der staten. Toch is men in verschillende landen b.v. in de U.S.A. sterk geporteerd voor de vorming van een dergelijk internationaal reservoir van gewapende strijdkrachten, zoodat het geenszins is uitgesloten, dat in de naaste toekomst een stap in deze richting zal worden gedaan. De tweede mogelijkheid was de nationale contingenten onder internationale strategische leiding te stellen en de derde een samenwerking tot stand te brengen tusschen de nationale strijdkrachten ook onder een coördineerende internationale leiding doch met handhaving van de nationale strategische en tactische bevelvoering. Daar door dit laatste systeem, dat onder het Volkenbondspact werd gevolgd, een doeltreffend opereeren zeer zou worden

belemmerd, viel de keus op de tweede mogelijkheid welke eigenlijk een navolging is van het systeem van de Combined Chiefs-of-Staff, dat met zooveel succes in den Tweeden Wereldoorlog werd toegepast. Het is duidelijk, dat de Veiligheidsraad, waarin voornamelijk politici zitting hebben, bij de vervulling van zijn militaire taak den bijstand van deskundigen niet kan ontberen. Hiertoe werd het Militaire Staf Comité ingesteld, dat bestaat uit de chefs van de staven van de permanente leden van den Veiligheidsraad of hun plaatsvervangers en dat onder verantwoordelijkheid van den Veiligheidsraad met de strategische leiding van de ter beschikking staande strijdkrachten zal zijn belast. Niettegenstaande in anderen zin uitgeoefende druk werd deze staf opzettelijk klein gehouden ten einde een efficiënte werkwijze mogelijk te maken. Wel kan het Militaire Staf Comité niet-permanente leden uitnodigen aan zijn werkzaamheden deel te nemen, indien het Comité dit gewenscht mocht achten (art. 47).

De kleinere staten zullen echter waarschijnlijk hun invloed kunnen laten gelden in de regionale sub-comité's, die het Militaire Staf Comité met machtiging van den Veiligheidsraad en na overleg met de daarvoor in aanmerking komende regionale organen kan instellen.

Het Militaire Staf Comité heeft aldus tot taak den Veiligheidsraad van advies te dienen en bij te staan in alle zaken, betreffende de militaire door hem te stellen eischen voor de handhaving van den vrede en de internationale veiligheid, het gebruik van en het commando over de tot zijn beschikking gestelde strijdkrachten, alsmede de regeling der bewapeningen en mogelijke ontwapening, waarover hierboven bij art. 26 reeds werd gesproken. Deze taak omvat derhalve ook adviseerend op te treden bij het tot stand brengen van de speciale overeenkomsten met de verschillende leden omtrent de te leveren troepen-contingen-

ten en den verder te verleenen bijstand en faciliteiten en voorts bij de beslissing van den Veiligheidsraad over een daad werkelijk militair ingrijpen. Ook zal het comité den Veiligheidsraad volgens art. 46 behulpzaam zijn bij het vooraf ontwerpen van plannen voor het eventueel aanwenden van wapengeweld. Van het nut en den omvang van dergelijke plannen moet men zich vooral geen te groote voorstelling maken, want zij kunnen alleen worden voorbereid tegen staten, die zelf niet in den Veiligheidsraad zijn vertegenwoordigd dat wil dus zeggen, dat in ieder geval nooit campagnes kunnen worden uitgewerkt tegen de vijf groote mogendheden, die permanent lid zijn, daar deze de plannen dan zouden kennen en deze hierdoor waardeeloos zouden worden. Plannen kunnen daarom slechts worden opgesteld tegen de overwonnen vijandelijke mogendheden en de kleinere mogendheden; van beide is echter niet waarschijnlijk, dat zij den wereldvrede vooralsnog zullen bedreigen.

Overgangsmaatregelen.

Het zal heel wat moeite kosten de criteria vast te stellen volgens welke de contingenten, die door de leden moeten worden geleverd, zullen worden bepaald. Ongetwijfeld zal er daarom geruime tijd mee zijn gemoeid eer de noodzakelijke speciale overeenkomsten tot stand zijn gebracht om dan nog maar niet te spreken van de moeilijkheden, die bij het ratificeeren dezer overeenkomsten in de verschillende staten kunnen rijzen. Inmiddels zou de Veiligheidsraad geen machtsmiddelen tot zijn beschikking hebben ter uitvoering van zijn taak. Daarom geeft art. 106 voor dit tijdvak een overgangsregeling volgens welke de partijen bij de Vier-Mogendhedenverklaring, geteekend te Moskou op 30 October 1943 (U.S.A., Engeland, Rusland, China) en Frankrijk met elkaar en als de omstandigheden dit eischen

ook met andere leden der Vereenigde Naties overleg zullen plegen ten einde te geraken tot zoodanig gezamenlijk optreden als noodig mocht zijn voor de handhaving van den vrede en de internationale veiligheid. Dit beteekent echter niet, dat niet ook op de andere staten een beroep zou kunnen worden gedaan om actief steun te geven, daar deze immers volgens het meergenoemde art. 2, lid 5, verplicht zijn de Vereenigde Naties bij een door haar ondernomen actie allen mogelijken bijstand te verleenen.

De Veiligheidsraad zal beslissen, wanneer dit overgangsstadium eindigt; dit zal het geval zijn, wanneer hij van oordeel is dat hem volgens de hierboven weergegeven bepalingen van het handvest voldoende machtsmiddelen ter beschikking zijn gesteld om zijn verantwoordelijkheid te aanvaarden.

Ook art. 107 bevat een overgangsregeling. Hierin wordt n.l. bepaald, dat het charter zich niet verzet tegen een afzonderlijk militair optreden buiten den Veiligheidsraad om tegen staten, die gedurende den Tweeden Wereldoorlog de vijand zijn geweest van eenigen onderteekenaar van het handvest. Men moet hierbij bedenken dat ten tijde van de Conferentie van San Francisco de oorlog tegen Japan nog niet was beëindigd en de Veiligheidsraad uiteraard niet terstond kon worden belast met de voortzetting van den oorlog tegen Japan en het verder onschadelijk maken van Duitschland en zijn satellieten. Deze bepaling verhindert den Veiligheidsraad echter geenszins evenzeer tegen ex-vijandelijke mogendheden op te treden; de betrokken staten kunnen hun verantwoordelijkheid om nieuwe agressie van dergelijke mogendheden te voorkomen te allen tijde aan den Veiligheidsraad overdragen. Ingevolge art. 53 zal ook een dwangactie krachtens regionale regelingen zonder machtiging van den Veiligheidsraad geoorloofd zijn, wanneer deze is ingericht tegen een her-

nieuwde agressieve politiek van den zijde van een ex-vijand. Overigens kunnen dergelijke regionale organen, waarvan de oprichting ten behoeve van den vrede en de internationale veiligheid uitdrukkelijk door het handvest wordt toegestaan slechts onder gezag van den Veiligheidsraad voor dwangacties worden gebruikt. Inmiddels mag uit de opneming van deze bepalingen betreffende de ex-vijandelijke mogendheden niet worden afgeleid, dat de Vereenigde Naties slechts een organisatie is voor de overwinnende volkeren, daar ook de ex-vijanden lid kunnen worden, mits zij althans aan de voorwaarden voor het lidmaatschap voldoen, waartoe zij o.a. blijk zullen moeten hebben gegeven een vredelievende politiek te volgen.

Hoe deze internationale veiligheidsorganisatie ook wordt opgezet, een zware handicap blijft steeds het vetorecht vormen, waardoor de „Groote Vijf” elke dwangactie van den Veiligheidsraad, ook dus die tegen henzelf is gericht, kunnen verhinderen. Niet kunnen zij echter verhinderen, dat de Veiligheidsraad een geschil, dat overeenkomstig de bepalingen van het handvest onder zijn aandacht is gebracht, in overweging neemt en hierover beraadslaagt, daar dit een procedure-kwestie is, waarop het vetorecht niet van toepassing is. Uit de beraadslaging en de daarop volgende stemming zal dus steeds kunnen blijken, welk oordeel de Raad over een geschil heeft ook al wordt het nemen van dwangmaatregelen hem door het eventueel gebruik van het vetorecht onmogelijk gemaakt. Dit zal echter niet nalaten de publieke wereldopinie in hooge mate te beïnvloeden, een factor waarvan de waarde niet mag worden onderschat, hetgeen wij uit de met Indië opgedane ervaring maar al te goed weten. Wanneer het inderdaad om levensbelangen gaat van de betrokken staten, dan houdt een voor de andere leden onaanvaardbaar gebruik van het

vetorecht voor den staat, die dit aldus toepast bovendien het risico in, dat deze andere leden — zij het buiten U.N.O.-verband — toch dwangmaatregelen zullen treffen en zij zich hierbij bij voorbaat van den moreelen steun van den Veiligheidsraad en de publieke wereldopinie verzekerd weten. De „Groote Vijf” zullen zich daarom wel tweemaal bedenken voordat zij een situatie, die voor de andere permanente en niet-permanente leden of een groote meerderheid van hen onaanvaardbaar is, onveranderd laten voortbestaan, ook al kunnen zij de toepassing van dwangmaatregelen door hun vetorecht wellicht tijdelijk voorkomen. Zoo blijkt, dat alleen reeds de discussie omtrent een geschil in den Veiligheidsraad kan bijdragen tot de handhaving van den internationalen vrede en de veiligheid.

Trygve Lie, de Secretaris-Generaal van de U.N.O., heeft eenige maanden geleden bij zijn verblijf hier te lande de opmerking gemaakt, dat in verschillende landen, waaronder ook Nederland, te weinig aandacht aan de organisatie der Vereenigde Naties wordt gegeven. Inderdaad mankeert hieraan in ons land nog wel het een en ander. Wij voelen ons wel geleid als onze algemeen gewaardeerde Minister van Kleffens weer eens een goede beurt heeft gemaakt en ook waren wij tevreden, toen de Indische kwestie den Veiligheidsraad met vlag en wimpel passeerde en zoo zijn er nog wel meer zaken, die ons van tijd tot tijd van de U.N.O. interesseeren, maar in het algemeen maakt men zich er te gemakkelijk af, waarbij dan veelal onder verwijzing naar den Volkenbond het sceptische oordeel volgt, dat het ook wel weer niets zal worden. Door een dergelijke instelling wordt een succesvol optreden van de nieuwe organisatie ernstig belemmerd. Eens is er een tijd geweest, dat men zijn buurman dood sloeg, wanneer hij iets deed, waarmee men het niet eens was. Tusschen

de naties bestaat nog steeds dit primitieve oer-stadium, althans tot dezen Tweeden Wereldoorlog. Ieder, die na den Eersten Wereldoorlog nog mocht sluimeren, zal nu toch wel wakker geschud zijn, klaar wakker en beseffen, dat thans toch eindelijk een andere tijd moet aanbreken. Het gaat niet aan hierbij alle hoop te vestigen op de wijsheid en het beleid van een handjevol staatslieden en alleen hen verantwoordelijk te stellen. Deze kunnen slechts dan tot stand brengen wat van hen wordt verwacht, wanneer zij bij hun welhaast ondraaglijk zware taak worden gesteund door den vasten wil hunner burgers actief mede te werken en offers te brengen voor het bereiken

van vrede en daardoor welvaart voor allen. De organisatie van de Vereenigde Naties moet daarom een levend begrip worden en een instelling, die zich in de sympathie en belangstelling van een ieder mag verheugen. Dat dit alles niet tot voortijdige ontwapening mag leiden, werd in het begin van dit artikel met nadruk gezegd, men zou hierdoor de U.N.O. een slechten dienst bewijzen. Maar wel is het noodzakelijk, dat de nationale krijgslieden hun nieuwe en verantwoordelijke taak als gezagshandhavers in de wereldgemeenschap der volkeren bewust worden. Hiertoe een bijdrage te leveren was mede het doel van deze regels.

October 1946.

De strijd rond het Vliegveld „Ockenburg”

BIJ KIJKDUIN

door J. A. VAN MIN, *Res. Tweede Luitenant der Infanterie*

Op 10 Mei 1940, vroeg in den morgen, het zal pl.m. 4.15 uur geweest zijn, werd de res. Tweede Luitenant 3—1—R. Gr., gelegerd in een van de beide scholen aan de Laan van Poot te 's Gravenhage, gewekt door een zwaar en aanhoudend vliegtuiggeronk.

Vanuit de kamers, gelegen op de eerste verdieping van de school, had men een vrij uitzicht over het omliggend terrein en konden de vliegtuigen over grooten afstand, met het oog, worden gevolgd. Alle vensters waren als „observatiepost” in gebruik, toen, in afwijking van de eerste gedachte dat de vliegtuigen slechts overvliegers waren, plotseling de bittere ernst zich duidelijk demonstreerde.

Het was nl. zeer goed waar te nemen dat in de omgeving van het vliegveld „Ockenburg” parachutisten werden neergelaten, terwijl achter ons op het strand een vliegtuig neerstortte

en in de stad een in brand geschoten toestel omlaag kwam. Aan de nationaliteit van deze ongenooide gasten werd door niemand getwijfeld, dus stond voor allen vast dat de oorlog was uitgebroken.

Kort na deze „ontdekking” werd er alarm geblazen. Ongeveer een kwartier later had de compagnie de kazerne verlaten en was sectiegewijs verspreid in de omliggende weilanden, wachtend op nadere instructies.

Het zal pl.m. 5.30 uur geweest zijn toen de 1e groep, van de 2e sectie 3—1—R. Gr. de volgende opdracht kreeg: „Voorwaarts gaan richting „Ockenburg”, gevechtsaanraking tot stand brengen, compagnie volgt op gezichtsafstand.”

Onmiddellijk waren de leden van de groep verzameld en werden de zegels van de patroontasschen verbroken, de magazijnen gevuld, de bajonetten

opgezet en vervolgens de geweren in de hand genomen. Met een onderlingen afstand van ongeveer 5 meter afmarcheerend, vertrok de groep om de opdracht uit te voeren.

Het eerste doel was voorloopig „Meer en Bosch” nabij het einde van de Laan van Meerdervoort, hetgeen zonder noemenswaardige gebeurtenissen werd bereikt. Toen echter het einde van het bosch in zicht kwam sloten de eerste kogels ons om de oren. Tusschen het bosch en de Kijkduinschestraat, aan het einde van de Laan van Meerdervoort, bevond zich een zandvlakte van naar schatting ruim 100 meter. Alvorens wij deze vlakte overstaken, deelde de Compagniescommandant Kapitein Gunters ons mede dat „Ockenburg” zeer waarschijnlijk reeds geheel in vijandelijke handen was overgegaan, zoodat op directen tegenstand gerekend moest worden. Dit was omstreeks 6.30 uur.

Inmiddels werden zijn woorden door de fluitende kogels bevestigd. Verder deelde Kapitein Gunters nog mede dat de sectie van den ten Luitenant Jhr Roëll langs het strand oprukte en de sectie van den Eerste Luitenant Dr Ir Kerkhoven aan den anderen kant, gezien de opmarsrichting de linkerkant van de Laan van Meerdervoort, zou oprukken (zie schets).

Onmiddellijk na dit onderhoud is de groep den „sprong” naar de Kijkduinschestraat begonnen. Nauwelijks echter was het bosch verlaten of de groep werd verrast door een eskader vijandelijke vliegtuigen, waarvan er verscheidene in duikvlucht het vuur openden. Gelijk fonteynen spoot rondom ons het zand van de vlakte door de inslaande kogels omhoog. Zonder verliezen werd, ondanks dezen intensieven vuurdoop, den dijk voor de Kijkduinschestraat bereikt.

Veel tijd om over een en ander na te denken werd niet gegeven, want direct daarna is de groep de straat overgestoken naar de boerderij tus-

schen het z.g. „Witte Huis” en het koffiehuisje.

Ook deze „sprong” gelukte wonderwel.

Toen we een tijdelijke opstelling ingenomen hadden in de boerderij, werd geconstateerd dat het „zicht zeer kort” was, zoodat maatregelen genomen moesten worden om den omtrek te verkennen. Op dat moment riep een van de soldaten op den linker vleugel dat er een burger was die vroeg waar we vandaan kwamen. Onmiddellijk werd den man medegedeeld, dat het in zijn eigen belang beter was te zorgen spoedig uit deze omgeving weg te komen. Hij was volgens zijn zeggen onbewust in deze situatie geraakt. Hadden wij toen geweten van de schandelijke rol der N.S.B.-ers, hij was niet, dan na een bevredigend onderzoek, weggekomen. Enfin, de man verwijderde zich, doch nauwelijks enkele minuten later kregen wij van verscheidene kanten vuur, zonder ook maar één vijand te kunnen ontdekken. Op pl.m. 2 meter van de groep viel o.a. een granaat, doch gelukkig bleek zij een blindganger te zijn, want na een hevig gesis bleef het ding verder rustig liggen. Ook het vijandelijke vuur veroorzaakte nog geen verliezen. Het was nu meer dan ooit noodzakelijk verkenningen uit te sturen, derhalve gingen de korporaal, opvolger-groepscommandant en 2 man op pad om te probeeren de positie van den vijand te bepalen. Zij waren nauwelijks 10 meter van de groep verwijderd, of zij werden weer onder vuur genomen. De dpl. grenadier Tartwijk, moedig voorgegaan, sneuvelde als eerste voor onze oogen, terwijl de korporaal en de andere man gewond bleken te zijn.

Reeds toen scheen de toestand hopeeloos en enkelen van de groep wilden de boerderij uitrennen om zoodoende een einde aan de onzekerheid te maken.

Wat er toen gezegd werd is niet voor herhaling vatbaar, maar er werd mee bereikt, dat ze, bij nader inzien, van hun plan afzagen.

De dpl. gren. Koppens werd opgedragen om verder als opvolger-groepscommandant op te treden.

Plat over den grond schuivend hebben we toen de boerderij verlaten. Een voor een volgden ook de gewonden. De dpl. gren. Faber raakte hierbij verward in een prikkeldraadafrastering, doch de dpl. gren. Thijssen wist hem hier snel uit te bevrijden. Naarmate we de boerderij achter ons lieten, ging het verplaatsen gemakkelijker. Wederom bereikten we de Kijkduinschestraat. Het was echter niet de bedoeling terug te trekken, doch langs een anderen weg opnieuw den achterkant van de boerderij te naderen, omdat het inmiddels duidelijk was geworden dat in die omgeving de vijand zich ophield. Wij kropen dus in de richting van het koffiehuisje (zie schets).

Doch alvorens het koffiehuisje te bereiken, kregen we nog eenmaal vijandelijk vuur, hetgeen werd beantwoord met vuur op de achterzijde van de boerderij. Dit gevecht kostte ons wederom drie uitvallers. Twee man werden zwaar en één licht gewond, zonder dat de verliezen van den vijand konden worden waargenomen. Een van de zwaargewonden de dpl. gren. Faber zag nog kans om buiten bereik van het vijandelijke vuur achter het koffiehuisje te gaan liggen, waar ook de groep werd heengeleid om van daaruit een eventueelen nieuwen aanval te ondernemen.

De andere zwaargewonde, de zoojuist aangestelde opv.-groepscommandant, kon niet meer meekomen, hij was in zijn buik getroffen.

Nadat allen achter het koffiehuisje veilig waren tegen vijandelijk vuur, werd eerst Koppens opgehaald en naast Faber neergelegd. Hierbij werd mijn uniform op den schouder doorschoten, zonder mij evenwel te verwonden. Koppens is echter later in het Roode-Kruis-ziekenhuis overleden.

De lichtgewonden zijn toen naar de compagnie teruggetrokken. Met

een totale sterkte van toen nog vijf man, was de groep te zwak geworden om alleen verder te opereeren. Derhalve had de korporaal, die zelf gewond met de andere gewonden terugtrok, de opdracht om versterking te vragen en hulp voor de zwaargewonden te halen.

Na eenigen tijd kwam vanuit de richting Kijkduin de korp. Stoppenburg met 4 man bij het koffiehuisje aan, van de gewonden had hij echter niets gezien. Door dezen samenloop van omstandigheden werd besloten niet langer te wachten en werd opnieuw een groep geformeerd, thans bestaande uit tien man totaal.

Nu moest een laatste poging ondernomen worden om den vijand uit de omgeving van de boerderij te krijgen, om zodoende de rest van de compagnie gelegenheid te geven de Kijkduinschestraat over te steken en „Ockenburg” aan te vallen. Het zal toen ongeveer 8.30 uur geweest zijn.

Alvorens dit plan uitgevoerd kon worden gebeurde er iets merkwaardigs. „Ockenburg”, aanvankelijk bestemd tot Haagsche sport- en speelterreinen, was voorzien van houten loodsen. Hierin had een vaste bezetting van het vliegveld, de 22e Depôtcomp., reeds voor 10 Mei haar intrek genomen. De morgen van den fatalen dag waren zij evenwel door den vijand overvallen en als eenig merkbaar resultaat van hun heldhaftigen strijd, steeg van het vliegveld een dikke rookkolom omhoog.

Op het moment nu dat de groep opnieuw voorwaarts wilde gaan, kwam uit de richting Kijkduin, met luid gebel, de Haagsche brandweer aanrijden, kennelijk met de bedoeling om „Ockenburg” te gaan blusschen. Ter hoogte van het koffiehuisje gekomen, werd dit „geheime wapen” intensief door den vijand onder vuur genomen met het gevolg, dat de brandweerauto in minder dan geen tijd verlaten op de Kijkduinschestraat stond. Een gewonde brandweerman heeft nog met

zijn gummistok de glazen toegangsdeur van het koffiehuisje ingeslagen en is naar binnen gestapt. De andere brandweermannen hebben we niet meer gezien.

Nauwelijks was dit „intermezzo” achter den rug of eveneens uit de richting Kijkduin kwam de motorpolitie aanracen. Gelukkig konden deze heeren tijdig gewaarschuwd worden, waarop zij prompt verdwenen.

Thans ging het wederom voorwaarts. Tijdens dit voorwaarts gaan verrichtten de dpl. korp. Stoppelenburg en de dpl. gren. Eygenraam uitstekend werk, door resp. gewapend met lichten mitrailleur en geweer, als patrouille op te treden. Eygenraam echter sneuvelde tijdens dezen patrouille-gang, waarop korp. Stoppelenburg alleen verder trok. We naderden uiteindelijk een kleinen heuvelrug in het terrein, welke uitstekend geschikt bleek voor een opstelling van de groep (zie schets). Toen ik over den heuvelrug keek om te zien in hoeverre de vijand tegenmaatregelen had getroffen, werd dit beantwoord met een vuurstoot op mijn helm. Echter was duidelijk waargenomen dat zich op ongeveer 15 meter voor ons een Deutsche mitrailleur in stelling bevond, bediend door twee man en geflankeerd door verscheidene geweerschutters. De groep is toen snel in gevechtsofstelling gebracht. Om te voorkomen dat de vijand om den heuvelrug zou heentrekken is de korporaal Stoppelenburg naar den uitersten rechtschen uitlooper van den heuvelrug gegaan om van daaruit het voor ons liggende terrein te verkennen eventueel te verdedigen. Hij bleef bewapend met een lichten mitrailleur. De andere mitrailleurshutter, de dpl. gren. Grimbergen, werd halverwege den heuvelrug opgesteld en de geweerschutters op den linkervleugel. Eén man werd, om verrassingen in den rug te voorkomen, in eenigszins teruggetrokken positie opgesteld. Alvorens tot nadere actie over te gaan, het was nl. ons plan eerst de mitrailleur-

stelling van den vijand onschadelijk te maken, was het zaak te controleren of de Duitschers inmiddels van opstelling veranderd waren. De dpl. gren. Pastoor zou nu over den heuvelrug kijken, hetgeen eveneens onmiddellijk met een vuurstoot van den vijandelijken mitrailleur werd beantwoord. Ook hij kreeg dezen vuurstoot op zijn helm, doch ook zonder verdere gevolgen.

Onze eerste werkelijke actie vanuit deze opstelling gold echter een andere richting. Kijkend naar „Meer en Bosch” werd tot onze verbazing geconstateerd, dat zich een Deutsche patrouille over de Kijkduinschestraat begaf in de richting van de compagnie (zie schets). Onmiddellijk werd vuur uitgebracht met het gevolg dat de vijand zich, voorzoover we konden waarnemen, niet meer op deze straat begaf. Eventuele verliezen waren van onze opstelling af niet met zekerheid vast te stellen.

Aannemende dat we ons in een geïsoleerde positie bevonden, aangezien de vijandelijke patrouille zich reeds aan den overkant van de Kijkduinschestraat bevond, zonder door de compagnie onder vuur te worden genomen, hadden de leden van de groep afgesproken tot den laatsten man door te vechten en zich niet over te geven.

Nu moest de vijandelijke mitrailleur-opstelling aangevallen worden. Weliswaar ten koste van eenig tijdelijk verlies, was de positie van de mitrailleurshutters gecontroleerd. Grimbergen had een zoo nauwkeurig mogelijke beschrijving van de plaats van den vijandelijken mitrailleur, terwijl hem gezegd was op een bepaald teken onmiddellijk een langen vuurstoot in die richting af te geven. Om volkomen zeker van de zaak te zijn heb ik me op een gegeven moment geheel opgericht om zodoende de vijandelijke positie goed te kunnen waarnemen en de aandacht van Grimbergen af te houden.

Wederom direct een vijandelijke

vuurstoot, doch hij was zoo op den top van den heuvelrug geconcentreerd, dat alleen de hak van mijn rechter-schoen het moest ontgelden.

Voordat zij hooger richtten lag ik weer veilig achter de dekking, mede door het feit dat de inslaande kogel in mijn hak me a.h.w. ondersteboven trok. Dit geschiedde op den linker-vleugel. Nu was de aandacht van den vijand volgens mij voldoende van den mitrailleursschutter Grimbergen afgeleid. Hij kreeg nu het afgesproken teeken, gooide zijn mitrailleursteun op zijn schouder en stelde met een vuurstoot van ongeveer een halve trommel den Duitschen mitrailleur buiten gevecht, terwijl de geweer-schutters de achterzijde van de boerderij een „flinke beurt” gaven. In het bijzonder Grimbergen had getoond een uiterst betrouwbaar schutter te zijn. Op hetzelfde moment hoorden we vuur uitbrengen vanaf den overkant van de Laan van Meerdervoort. Ook de sectie van Lt. Kerkhoven was tot actie overgegaan. Ons isolement was dus opgeheven.

De Duitschers, eenerzijds door deze sectie bedreigd, anderzijds door ons onder vuur genomen, waren in een hoek gedreven. Zij trokken uit de boerderij terug, richting „Witte Huis” met achterlating van gesneuvelden, gewonden en zwaren mitrailleur.

Thans was de tijd aangebroken om den Compagniescommandant te laten weten hoe de stand van zaken was. De dpl. gren. Heines stelde zich vrijwillig als ordonnans ter beschikking om deze nog altijd zeer gevaarlijke taak uit te voeren. Later heb ik vernomen, dat hij bij het passeeren van de zwaargewonden bij het koffiehuisje Faber nog van noodverband heeft voorzien. Inmiddels zal het ruim 10 uur geweest zijn.

De geweer- en mitrailleursschutters bleven hun positie innemen, een gevechtspauze was ingetreden.

Aangezien wij niet in het bezit waren van handgranaten en het aantal leden

van de groep niet toeliet de juiste sterkte aan den vijand bekend te maken, noch dezen te achtervolgen, moesten we verder een afwachtende houding aannemen, om niet weer in de ongunstige positie van „kort zicht” te geraken in het terrein rond de boerderij.

Ongeveer een 30 meter achter me zag ik op dat moment den vaandrig Tjepkema. Hij was alleen op verkenning. Ik heb hem in het kort verslag uitgebracht van een en ander. Hij vertelde me dat de compagnie aan de Kijkduinschestraat lag en hij juist van plan was de rest van de sectie over deze straat te dirigeren. Voordat hij echter de gelegenheid kreeg om dit uit te voeren, werd de groep totaal uiteengeslagen.

Ondanks de gevechten had ik trek gekregen in een boterham. Ik vroeg den dpl. gren. Pastoor om mijn brood, hetgeen ik 's morgens in de haast in mijn ransel gestopt had, eruit te halen, waarop hij vlak achter mij ging liggen. De opstelling van de groep was toen zooals in de schets aangegeven. Op dit moment daalde er granaatvuur op ons neer en één granaat explodeerde ongeveer ter hoogte van het kruisje in de schets. Dit kostte aan de dpl. grenadiers Schammeldt en Pastoor direct het leven, terwijl de dpl. grenadiers Thijssen en Hendrix later aan hun verwondingen zijn overleden, en de dpl. gren. De Ru gewond achter de groep lag. Zelf lag ik hevig bloedend uit vele wonden tusschen hen in. Ik riep nog naar den vaandrig of hij ook gewond was, waarop hij snel terugtrok, om, zoo hij terugriep, hulp te halen. Van den eersten schrik en pijn bekomen, heb ik Thijssen en Hendrix nog gezegd stil te blijven liggen. Ik wilde óók probeeren hulp voor hen te halen. Kruipend op handen en voeten ben ik toen, mijn uitrusting achterlatend, meter voor meter teruggekropen naar het koffiehuisje. Ook De Ru had op eigen gelegenheid het strijdtoneel verlaten. Bij de zwaargewonden

Koppens en Faber aangekomen, riep ik naar den overkant om hulp. Dit roepen hoorde de sergeant Kerkhof. Hij riep mij toe: „Blijf maar, ik kom je halen.” Inmiddels zag ik op de Kijkduinschestraat nog een gesneuvelde liggen, het bleek de dpl. gren. Achteresch te zijn, die bij het oversteken van de straat getroffen moest zijn.

Doch ook onze strijd was gestreden. Volkomen beseffend waarvoor zij vochten hadden de manschappen van de 1e groep en degenen die later de groep completerden, tijdens den hier beschreven strijd getoond, allen dappere en plichtsgetrouwe soldaten te zijn.

Toen sergeant Kerkhof, met een hem en mij onbekend gebleven vrijwilliger, naar mij toegekomen was, verloor ik het bewustzijn. Zij hebben mij over de Kijkduinschestraat gedragen en neergelegd achter den beschermenden dijk van deze straat. Daar kwam ik weer bij bewustzijn. Toen bleek dat ook de hospitaalsoldaten gearriveerd waren. Ik heb hun medegedeeld dat er vele zwaargewonden in het voorterrein lagen en hen verzocht onmiddellijk te gaan helpen aangezien er enkelen al te lang zonder hulp hadden gelegen.

Na van een noodverband te zijn voorzien, werd ik, liggend op een laddertje, naar de boerderij „Meer en Bosch” gedragen.

Nadat ik ongeveer een kwartier daar gelegen had, kwam er een vrachtwagen met open laadbak voorrijden. Het was de inmiddels teruggetrokken korp. Stoppelenburg die dezen

wagen op de een of andere manier had weten te bemachtigen. Met verscheidene gewonden van andere eenheden werd ik op dezen wagen gelegd en naar het Roode-Kruisziekenhuis aan de Segbroeklaan vervoerd. Aldaar aangekomen ging ik per brancard naar binnen. Op dat moment bleek dat een scherf een slagader in mijn rechterbovenbeen had doorgesneden. Het bloed spoot de hal in, doch gelukkig was er voldoende personeel bij de hand om de juiste maatregelen te treffen en het transport ging verder regelrecht naar een operatiekamer.

Het zal toen tegen 12 uur geweest zijn en ongeveer op dat tijdstip werd door de rest van de compagnie de, met succes bekroonde, aanval tot herovering van het vliegveld „Ockenburg” begonnen.

Toen later de verlieslijst van de 3—1—R. Gr. was opgemaakt, bleken in den strijd rond het vliegveld „Ockenburg” bij Kijkduin de hiervolgende dpl. grenadiers te zijn gesneuveld: G. Achteresch, geb. 24 Mei 1910. A. S. M. Thijssen, geb. 8 Febr. 1913. J. J. Tartwijk, geb. 20 Juli 1916. J. Koppens, geb. 15 Aug. 1916. M. Hendrix, geb. 9 Nov. 1916. A. Pastoor, geb. 25 Oct. 1920. P. Eygenraam, geb. 8 Nov. 1920. J. C. Schammeldt, geb. 20 Nov. 1920.

Zij vonden hun laatste rustplaats op de Algemeene Begraafplaats aan de Kerkhoflaan te 's Gravenhage.

Op het monument, op de begraafplaats opgericht, zijn hun namen vermeld. Zij vielen als soldaten voor Vaderland en Vorstenhuis.

Eere zij hun nagedachtenis!

ADRESVERANDERING

Het Bureau van de Militaire Spectator is 1 Februari j.l.
terug verplaatst naar Zwarteweg 1, Den Haag, Tel. 18.23.55

Reorganisatie van de Algemeene Landskaarteering noodzakelijk

door A. KINT, Kolonel, Hoofd van den Topografischen Dienst K.N.I.L.

Niemand kan ontkennen, dat de beide wereldoorlogen, waarvan wij den laatsten achter den rug hebben, voor een groot deel der volkeren op aarde buigpunten zijn geweest in de lijn van hun maatschappelijk en geestelijk leven. De overlevenden die in de branding hebben gestaan zullen volmondig erkennen, dat in deze tijden in den waren zin des woords: „Geschiedenis is gemaakt” en degenen onder hen die terugziend op de ervaringen daarbij een atlas hebben geraadpleegd zullen beseffen wat de geograaf Herder bedoelt als hij de Geschiedenis der Menschheid definieert als „in beroering gebrachte geografie”. Ongetwijfeld wordt hier de staatkundige historie bedoeld.

De politieke geografie leert, dat bijna alle inter- (communale, regionale, nationale) verwickelingen en vele politieke geschillen geheel of gedeeltelijk tot geografische vraagstukken zijn terug te brengen en dat van oudsher *de geografische wetenschap een politieke machtsfactor* is geweest. Dit is zuivere (historische) wetenschap, maar daar staat tegenover, dat de Engelschen, befaamd door hun gebrek aan geografische kennis, in de laatste eeuwen een aardige machtspositie hebben gehad. Deze tegenstrijdigheid is echter slechts schijn gebleken. Ook in Engeland heeft men thans de waarde van de geografie als politiek machtsmiddel leren kennen en gebruiken.

Bij het bestudeeren van geografische vraagstukken spelen *kaarten* een zeer belangrijke rol. Volgens Dr Otto Maull zijn geografische kaarten: topografische zoowel als fysisch- en cultuurgeografische kaarten een niet hoog genoeg te waardeeren bron van inlichtingen voor het bestudeeren van het politieke leven. Geen voorstelling is zoo overtuigend en geeft zulke verrassend nauwkeurige antwoorden als de kaart. Hij constateert echter, dat in groote tegenstelling daarmee de kaart veel te weinig wordt geraadpleegd. Vele politieke fouten zijn gemaakt omdat men de kaart niet genoeg had bestudeerd of omdat men door gebrek aan kennis of door gebrek aan materieel daartoe niet in staat was. Hier is geen kaartlegger of waarzegger aan het woord maar een helderziend geograaf.

In den oorlog van 1870 kwam men in Frankrijk met schade en schande tot erkenning van deze waarheid. De Duitschers hadden van het invasie-gebied goede kaarten, de Franschen zoo goed als niet. Met verwondering werd geconstateerd, dat *zelfs een Duitsch soldaat* kon kaartlezen. Na den vrede van 1871 werden in Frankrijk drastische maatregelen genomen om den bekenden put te dempen: verbetering in het onderricht in geografie en militaire aardrijkskunde; uitbreiding van het leerplan van lager onderwijs met het vak kaartlezen en terreinkunde; het samenstellen van terreinhandboeken en het organiseren van cursussen voor het leger; een nieuw kaarteeringsplan voor de „Service Géographique”; enz. Een terugslag van deze geografische opleving werd ook in Nederland gevoeld en had het gevolg, dat ook daar met eenige moderatie deze richting werd ingeslagen. Daar voorzorg echter nooit profijtelijk is en zeker niet ligt in de lijn van de huis- of tuinpolitici, veranderde al spoedig de belangstelling in een degenereerende sleur, die sinds lang haar dieptepunt heeft bereikt.

Na de successen van '70—'71 geraakte Duitsland van den rechten weg. Op elk gebied van wetenschap, van krachts- en machtsontplooiing, zette het zijn beste beentje voor. In 1914 bereikte de internationale politiek een nieuw hoogtepunt, die voor de centrale mogendheden in een nederlaag eindigde. Voor deze ineenstorting is natuurlijk een groot aantal oorzaken aan te wijzen. Otto Maull beschouwt haar alleen uit geografisch oogpunt en doceert :

„Hoe treurig het met de kartografische kennis en middelen van alle niet in Midden-Europa gelegen fronten was gesteld, weet elke ingewijde. Gedurende den oorlog werd nog zeer veel lofwaardig werk verricht te velde zoowel als in „der Heimat“, „*aber wenig lag am Anfang vor*“.”

Deze fout werd — beoordeeld naar het verloop der krijgsverrichtingen — in de jaren van voorbereiding tot den tweeden wereldoorlog door de as-landen en in navolging daarvan door Japan, zooveel mogelijk vermeden. Wat Indië betreft hebben wij dienaangaande vrij duidelijke aanwijzingen in de Japansche luchtvaartkaarten, welke bij den aanvang van den oorlog in onze handen vielen, alsmede van vóór den oorlog in Japan gedrukte kopieën van N.I. topografische detailkaarten, welke van bepaalde streken (o.a. de sterk verouderde Sumatra-bladen) meer details gaven dan de origineele bladen, waarover het K.N.I.L. beschikte.

Gedurende den oorlog van 1914—1918 hebben de Geallieerden, die op bondgenootschappelijk terrein vochten het nadeel van onvoldoende geografische gegevens lang niet zoo zwaar gevoeld als de Centrale Mogendheden en hebben na den oorlog en bij de oorlogsvoorbereiding voor de tweede catastrofe dan ook onvoldoende belangstelling daarvoor gehad. Niettegenstaande Arthur Hinks, C.B.E., M.A., F.R.S. reeds in 1933 waarschuwt dat de historie der kartografie heeft uitgewezen, dat : „The need of maps appears most urgently in time of war”, stond men zoowel in Engeland als Amerika voor het feit, dat :

„The dearth of topographical intelligence in the early days of the war was a serious handicap to the Allies, because material was supposed to have been collected and filed by various Ministries, *but in fact little was available* (Fortnightly Intelligence Review Nr. 68 Nr. 14-3-1946 ; H.Q. Sacsea).”

In Nederlandsch-Indië kwam men bij de mobilisatie van 8 December 1941 tot de ontdekking, dat zelfs de Javakaarten zoodanig waren verouderd, dat in allerijl gemotoriseerde verkenningsafdeelingen bij de staven werden gevormd om althans het „verkeer” (wegennet, enz.) te herzien.

In Amerika en Engeland heeft men gedurende den oorlog de schade ingehaald. Geweldige topografische diensten werden georganiseerd voorzien van de modernste hulpmiddelen, die een enorm werk hebben verzet.

Na den oorlog werden deze afdeelingen niet zonder meer gedemobiliseerd. Deels worden zij thans opgelost in vredesorganisaties, wetenschappelijke instellingen enz. Daarnaast heeft de Engelsche I.S.T.D. (Inter Service Topographical Documentation) haar werk na den oorlog onverdroten voortgezet en van alle gebieden die waren veroverd of bezet, het noodige materiaal verzameld om van deze landen volledige terreinstudies samen te stellen.

Wat Oost-Azië betreft geeft de bovengenoemde publicatie in de „Fortnightly Intelligence Review” van 14 Maart 1946 een vrij openhartig en duidelijk overzicht :

„Op het oogenblik is een volledig uitgeruste afdeeling in Siam aan het werk, een andere afdeeling staat gereed voor Cambodja. Een derde afdeeling is opgericht om de verder afgelegen deelen van Borneo, Celebes en de kleine Soenda-eilanden te verkennen. Hoewel de Australiërs gedurende de bezetting daarvan een behoorlijke hoeveelheid gegevens hebben verzameld, zijn er onvolkomenheden in hun kennis, die nog moeten worden aangevuld.”

Verder zijn er overtuigende bewijzen, dat ook in Amerika de geografie als politiek machtsmiddel wordt erkend en beoefend.

Gedurende den oorlog en het daarop volgend tijdvak zijn alle van belang zijnde gebieden van den Indischen Archipel uit de lucht gefotografeerd; zijn in het buitenland terreinkundige research-centra ontstaan, waar de tot dusverre bekende geografische (topografische, hydrografische, geologische, bodem- en boschkundige) kennis van deze gebieden systematisch is en wordt verwerkt en waar thans met alle kracht gearbeid wordt om deze kennis uit te breiden.

In Nederland werd door den raad van herstel en wederopbouw uit den Ministerraad aan Prof. Tienstra, hoogleeraar in de geodesie den opdracht verstrekt een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid van meer coördinatie in de kartografie van Nederland. In Indië werd door den Directeur van Justitie een suggestie gedaan het Hoofd van den Kadastralen Dienst een soortgelijke opdracht te geven. Dit is principieel onjuist. Topografische en geologische bodem- en boskkaarteeringen zijn geen landmeetkundige wetenschappen. Prof. Dr H. J. Pos merkt in zijn opstel over „De eenheid der wetenschap en de verdeeldheid der methoden” op, dat :

„De ontwikkeling der wetenschappen doet zien, dat de diensten der wiskunde zich langzamerhand over alle gebieden der ervaring zijn gaan uitstrekken. Die gebieden zijn daarmede echter niet in de wiskunde opgegaan.”

De algemeene landkaarteering is momenteel in de eerste plaats een politiek geografisch en in de tweede plaats een landmeetkundig vraagstuk. Op deze basis zal een reorganisatie zich moeten voltrekken.

CONCLUSIE :

Is het thans voor ons, die van den eersten wereldoorlog alleen de deining hebben gevoeld en die in den tweeden wereldoorlog een speelbal zijn geweest van internationale golven, niet de hoogste tijd een scheepje te bouwen, dat hoe klein ook, kan koershouden in de nieuwe stroomingen ?

Dit kan voor wat de geografie betreft alleen geschieden door het organiseeren van een (militairen?) terreinkundigen (inlichtingen)dienst, die tot taak heeft in het koninkrijk :

- a. systematisch alle terreinkennis te vergaren, welke van invloed is op de economie en staatkunde ;
- b. door contact en samenwerking met soortgelijke buitenlandsche instellingen, die haar belangstelling op deelen van het koninkrijk richten, deel te nemen aan en op de hoogte te blijven van deze buitenlandsche activiteit.

Tot bevestiging dezer conclusie zij vermeld dat gedurende den laatsten oorlog van den Indischen Archipel meer dan 70 grondige terreinstudies zijn gemaakt (van voor strategie en staatkunde belangrijke gebieden) die thans worden bijgewerkt en systematisch worden aangevuld.

Krijgswetten

onder Willem I (1573)

door J. W. VAN ZWIETEN, *Sergeant,*
werkzaam bij het Krijgsgeschiedkundig Instituut v. d. Gen. Staf.

In de Publicatie- of Aflezingsboeken der Stad Leiden, Deel C, vonden wij op de blz. 85—89 de publicatie van een ordonnantie op het krijgsvolk van het jaar 1573.¹⁾

In dien tijd stond het krijgswezen bij ons nog geheel in zijn kinderschoenen. Na het overgaan van Brielle en andere steden naar de zijde van Prins Willem in 1572, waren de Watergeuzen, die in het eerste tijdvak van onzen vrijheidsoorlog een groote rol speelden, grootendeels naar hun haardsteden teruggekeerd, of zij hadden dienst genomen bij de nieuw opgerichte vendels krijgsvolk te land.

Bij de nog zeer gebrekkige organisatie was het niet te verwonderen, dat tal van onregelmatigheden voorkwamen. Wij moeten dan ook de onderstaande verordening zien als een poging van den Prins om in den bestaenden chaos verbetering te brengen. Ook P. Bor²⁾ spreekt over een ordonnantie op het krijgsvolk, welke in het einde van 1572 door den Prins ontworpen zou zijn. Wellicht is dit dezelfde, mogelijk ook een vrijwel gelijklopende voorgangster van die, welke wij in Leiden vermeld vinden.

Offegelesen den IX° Augusti A^o 1573.

Translaet vande Ordonnantien gemaect by mynen Heere de Prince van Oragnyen Grave van Nassau, etc. dewelcke hy verstaet van point te point onderhouden te werden byde oorlochsluyden wezende In dienste van zyne Exc.

¹⁾ Gemeente-Archief Leiden. Archief der Secretarie, 1253—1575, N°. 389.

²⁾ P. Bor: Oorsprong etc. der Ned. Oorlogen (1679) 6^e Boek p. 414.

Die den naem Gods zal lasteren sal voor d'eerste reyze eerlicken beternisse¹⁾ doen ende gestelt werden In gevanckenisse te water ende te broot ende voor de tweede reyze sal zyne tonge mit een yser deursteecken²⁾ zyne clederen tot 't hemde toe vuytgetrocken ende vuyten landen staende onder d'onderdanicheyt van zyne Exc. gebannen worden.

De gheene die yet zal zeggen off doen ten spyte ende bespottinge van 't woordt Gods ende den dienaren van 't evangelie zal voor d'eerste reyze drye daghen te water ende broot gestelt werden ende voorde tweede reyze eerlicke beternisse doen, de wachten Inde hoofdwachte vergadert zynde gebloot werden van zyne wapenen³⁾ ende vuyten Landen staende onder de gehoorsaemheyt van zyn Exc. gebannen werden.

Die met voorraet yemandt gedoot zal hebben sal opgehangen ende verworcht worden.

Die yet gestolen zal hebben zal opgehangen ende verworcht worden.

Die overspel gedaen zal hebben zal opgehangen ende verworcht worden.

Die een vrouwe off Jonge dochter vercracht zal hebben zal opgehangen ende verworcht werden.

Die In Horerye bevonden zal zyn mette Hoeren upte oepenbaere plaetze gegesselt werden mit affneming van zyn geweer ende alle beyde gebannen werden vuyten lande staende onder zyne gehoorsaemheyt.

Die soldaet die van 't eene vendel tot het ander off elders zal willen ver-

¹⁾ boete.

²⁾ doorstoken.

³⁾ ontwapend.

trecken zal gehouden zyn aen zyne Capiteyn vyftien dagen voor 'teynde van de maent verloff te bidden ende Indien zyn Capiteyn 't zelve weygert zal hem addresseren aen den Oversten veltheer off den Gouverneur vande stadt daer hy zal zyn, die welcke hem verloff zal geven Indien daer wettige saecke toe dient.

De soldaet die vertrecken zal sonder verloff van zynen Capiteyn off anderen des macht hebbende te geven, zal gepasseert werden mitte ¹⁾ wapenen die hy draecht.

De gheene die yet Jegens den dienste van zyne Exc. ende vande staten des lands gedaen off voorgenomen zal hebben, zal met alle de gheene daer Inne geconsenteert hebbende, gehangen ende verworcht werden.

Die ghene die wetende datter eenyge moyterie ²⁾ off verraet gehandelt werdt 't selve zynen Capiteyn off Gouverneur niet te kennen gegeven en zal hebben, zal gehangen ende verworcht werden.

De soldaet die zynen waerdt, waerdinne, knecht off maecht geslagen zal hebben, zal voor d'eerste drie dagen te water ende broot gestelt werden ende voorde tweede reyse eerlicke beternisse doen. Inde vergaderinge vande wacht zyn geweer benomen ende vuyte Regimente gebannen werden, ende Indien daer verminderinge van leeden off bloetstoringe waer geschiet sal hem de handt affgehouden werden.

De soldaet van zyne soldie betaelt wezende off ontfangende leeninge ³⁾ of munitie ⁴⁾ en zal van zynen waerdt off waerdinne niet anders mogen eijsschen dan 't ammelaken ⁵⁾, zout, verguys ⁶⁾ off edick ⁷⁾ ende kaers en In

¹⁾ ter dood gebracht met ; geëxecuteert met.

²⁾ muiterij.

³⁾ wekelijksche vooruitbetaling op de maandelijksche soldij.

⁴⁾ hier zoowel voorraad schietmateriaal, als voorraad levensmiddelen.

⁵⁾ tafellaken.

⁶⁾ saus van het sap van onrijpe-druiven.

⁷⁾ azijn.

redelicheyt mit het coocken vande spyse ende die yet anders neemt dan mits doende betalinge ende met believen zal acht dagen In gevanckenisse te water ende broot gestelt, zyn wapenen affgenomen ende vuytte landen staende onder de onderdaenicheyt van zyne Exc. gebannen werden.

De gheene die enyge victuaellien of andere dingen benemen zal, comende In 't veltleger of gaende tot de steden van zyne F.G. onderdanicheyt zal gehangen ende verworcht werden.

De gheene die enyge beesten nemen zal In vrunde ¹⁾ landt zal als dieff gestraft werden.

De gheene die buyten 't quartier van zyn vaendel off van zynen garnisoen zal wyder dan een cortouwe zal moegen toedragen zonder verloff van zyne Capiteyn zal gedegradeert worden, In wapenen gebloot ende gebannen vuyten Regimente.

De gheene die treckende deur 't landt gaende ter stryde off daer van wederkerende zyn vaendel verlaet zal gepasseert werden deur de wapenen die hy draecht.

De ghene die zyn wacht off de last hem bevolen zal verzuymen zal gepasseert werden deur de wapenen die hy draecht.

De ghene die hebbende schiltwachte slapende bevonden werdt zal drie vuyren naect gestelt worden op een cortouwe, gedegradeert van wapenen, van clederen gebloot werden, tot 't hemde toe ende gebannen werden vuyte landen van zyne gehoorsaemheyt ende Indien hem voor deze reyse gratie geschiet, ter tweede reyse zal hy door de wapenen gepasseert werden.

De ghene die In een hooftwachte bevonden zal werden te spelen mitten quaertspel off taerlingen ²⁾ zal men de wapenen affnemen ende vuyten Regimente bannen.

De gheene die hem vuyt zyn wachte meer als twee uren over dach zal

¹⁾ bevriend.

²⁾ dobbelsteenen.

absenteeren zonder verloff van zynen Rotmeester ¹⁾ zal twee uren naect op een cortouwe gestelt, zyn wapenen affgenomen ende vuyte Regimente gebannen werden.

De ghene die In een hooftwachte ongenoechte zal maecten yemant Injurieren off heeten liegen zal eerlicke beternisse doen den gheenen die gebiet, Inde wacht zal hebben, aen de partie geInteresseert ende zullen hem zyn wapenen benomen ende hy vuyte Regimente gebannen werden.

De ghene die zyn geweer zal trecken In een hooftwachte zal deur de wapenen gepasseert werden.

De ghene die In eenich gevecht tsamenroupinghe van natie ²⁾ sal doen ende hem daer by sal vougen zullen deur de wapenen gepasseert werden.

De ghene die geweer sal trecken In een veltleger ogg stadt daer daer wach gehouden wordt zal de handt affgehouden ende vuyten landen vande gehoorsaemheyt gebannen werden.

De soldaet die eenen anderen vuyt sal roupen om te vechten off balgen ³⁾ voor eenen anderen sonder verloff van de veltheer off gouverneur zal deur de wapenen gepasseert werden.

De rotmeester off ander gebodt hebbende vande wachte die twee soldaten zal laten vuytgaen omme mitten andere te vechten zal gecasseert ende van zyne wapenen gepriveert werden.

De soldaet die met woorden off wercken vercort zal zyn, zal hem adresseren aen den veltheer off de gouverneur vander stadt de welcke de redenen aen wederzyden gehoort hebbende den geInteresseerden byden ghene die ongelucky heeft beternisse zal doen mitten blooten hoofde ende In bywezen vande hoofde vander wachte opter plaetse vergadert zynde zal 't ongelike op hem vallen ⁴⁾, zal van wapenen gedegradeert ende vande Re-

gimente gebannen worden ende Indien geen getuygen en waren vande questie zal de veltheer off gouverneur hem mitter daet doen accorderen omme daer van te oordelen ende Indien zy niet en willen verdragen zullen hen beyde heur wapenen benomen ende sullen vuyte Regimente gebannen werden.

De soldaet die vuyter stadt zal ghaen off daer Inne comen elders dan deur die poorte ende ordinarisse wegen zal deur de wapenen gepasseert werden.

De soldaet de welcke wederhoorich zal zyn 't gebot van zynen Capiteyn off den ghenen onder wiens gebot hy staet zal deur de wapenen gepasseert off gebannen werden vuyte landen van zyne gehoorsaemheyt naer de zwaricheyt van 't misbruyck ende zal veroordeelt werden by den veltheer off den gouverneur ende capiteynen.

De soldaet die hem niet vinden en zal van de alarm mit het vendel ¹⁾ sal deur de wapenen gepasseert werden.

De capiteynen en zullen malcanderen soldate niet ondergaen ²⁾ op peyne ³⁾ van hun Staten gepriveert te werden.

De ghene die den Sergant Major In 't bedienen van zyn officie mit woorden off mit wercken zal misdoen off zyn gebot zal weygeren te volcomen ⁴⁾ Indien hy de capiteyn waer zal hy gecasseert werden van zyn staet ende est een soldaet deur de wapenen passeren.

De soldaet die vande wachte es ende hem niet en zal vinden by zynen vendel omme opte plaetse te trecken mitten anderen zal voor d'eerste reyse drye dagen te water ende broot gestelt werden, ende voor de tweede mael zyn wapenen affgenomen ende voor drie maenden vuyte Regimente gebannen zyn ende voorde derde reyse deur de wapenen gepasseert werden.

Als een soldaet yet misdreven off

¹⁾ korporaal.

²⁾ zyn landgenooten om hulp roepen.

³⁾ kwaad maken.

⁴⁾ zal hij in het ongelijk gesteld worden.

¹⁾ die zich bij het alarm niet bevinden zal bij het v.

²⁾ afhuren.

³⁾ straffe.

⁴⁾ uit te voeren.

enich delict misdreven zal hebben zal zynen Capiteyn op peyne van drie maenden van zyn staet gesuspendeert te zijn gehouden wezen den zelven te stellen In handen vande Sergant Major de welcke hem daer over geïnformeert hebbende zal de Capiteyn ten huysse vande gouverneur vergaderen ende zullen de zelve gelyckelycken oordeelen naer der ordonnantie.

De Capiteynen zullen met goeder eendracht gelyckeliken de hant houen datter over den misdoenders Justitie gedaen werde volgende heurluyde voorsz. ¹⁾ oordeel ende dat alle zaecken beleyt worden mit goeder geregeltheyt, zulcx als zyne Exc. hem verzeekert dat luyden met eere die de vrese Gods heurluyder eere ende den dienst van zyne Exc. eenichsins liefhebben hem

¹⁾ voorzegde ; voornoemde.

daer toe zullen begeven ende alles doen dat behoorlick es, veel liever oock hebbende zyne Exc. een cleyngetal luyden met eere onderdanich ende die mit redenen beleyt connen werden dan verwoeste ende ongeregelde heercracht van deuchniete wederspanige ende ongetemde mensschen.

Waeromme zyne Exc. aen allen gouverneurs, Capiteynen en Soldaten bidt ende niettemin hen ordinneert ende beveelt van hen daer Inne te dragen naer heur behooren ende zyne meeninge In dese ordonnantie verclaert.

Gedaen te Dordrecht dese VIe Augusti 1573. onderstont gedruet 't groote zegel van zyne Exc. In roode wasse ende daer beneffens geteyckent Guille de Nassau, ende noch lager was geschreven de Ordonnantie van zyne Exc. ende geteyckent N. Bruyninck.

Oefening in het snel geven van Artilleriebevelen

door H. J. VAN DER MEER, *Eerste Luitenant der Artillerie*

1. Doel.

Het doel van deze oefening is het opvoeren van het geestelijk reactievermogen, de oplettendheid en de snelheid, waarmede eenvoudige artilleristische en wiskundige vraagstukjes worden opgelost, zooals b.v. het toepassen van den W/S -factor e.d. Tevens is het een oefening in het speciale vak waarbij dit soort oefening wordt toegepast, b.v. panorama schieten.

2. Gebruik.

Deze oefening kan worden toegepast op ieder onderwerp waarbij snel een aantal korte antwoorden moet worden gegeven, zooals b.v. mondelinge bevelen, vuurbevelen, antwoorden met ja of neen e.d.

3. Benodigdheden.

Een assistent — dit kan een van de leerlingen zijn — wordt aangewezen om de aantekeningen op het bord bij te houden.

Ieder van de leerlingen krijgt een nummer toegewezen en deze getallen, beginnende met 1, worden op den linkerkant van het bord geschreven van boven naar beneden. De leerlingen moeten zoo gezeten zijn, dat zij het bord niet kunnen zien.

De instructeur zelf is belast met b.v. het panorama. Het is niet noodzakelijk een origineel panorama te gebruiken. Dit kan heel goed worden geïmproviseerd door een tafel waarop eenige voorwerpen zijn geplaatst waaraan een bepaalde betekenis is

toegekend. De instructeur kan dan met behulp van een aanwijsstokje de plaats van de schoten aangeven.

4. Methode.

De instructeur geeft een kort beeld van de tactische situatie en geeft daarna aan wat gevraagd wordt, b.v. hij wijst een doel aan, dat onmiddellijk moet worden geneutraliseerd. Hij wacht eenige oogenblikken en zegt dan „Af”. De assistent roept het nummer van een leerling, plaatst zijn krijt op het bord rechts van dit nummer en zijn vinger van de andere hand achter een ander nummer, zoodat hij dit onmiddellijk kan afroepen. Als de leerling zijn nummer hoort, moet hij binnen twee seconden het eerste gedeelte van het commando geven, b.v. „Sectiedoel, lading III”. Geeft hij het juiste antwoord dan roept de instructeur „Goed”, de assistent zet een V op de plaats, waar hij zijn krijt houdt en roept het nummer bij den vinger van zijn andere hand. Hij plaatst dan het krijt achter dit laatste nummer en zijn vinger achter een nieuw nummer, zoodat hij dat weer onmiddellijk kan afroepen.

Indien de leerling te langzaam is of een verkeerd antwoord geeft, roept de instructeur „Fout” en de assistent zet een streepje (—) in plaats van een V, maar doet verder precies hetzelfde. Indien „fout” is geroepen, moet de volgende leerling het juiste antwoord geven of hij krijgt ook een streepje. Enz.

Tijdens het schieten wijst de instructeur de plaats van het schot aan een seconde, voordat hij „goed” zegt, zoodat alle leerlingen het volgende vuurbevel kunnen uitwerken, voor het geval hun nummer wordt afgeroepen. De assistent moet de nummers zoo kiezen, dat aan alle leerlingen hetzelfde aantal vragen wordt gesteld, maar in een onregelmatige volgorde.

5. Na twee vuren of gelijke oefeningen, zal het schoolbord er ongeveer als volgt uitzien :

1.	V - - V	- - V V -
2.	V V V V	V - V V
3.	- - - V V	- - V -
4.	- V V -	V V - V V
5.	- - - -	- - V - -
6.	V V V -	- - V - -
7.	- V - V V	V - V V
8.	- - V V -	- V V V

Met één blik kan men zien welke leerlingen goed, matig of slecht hebben geantwoord. Den zwakken leerlingen moet worden aangeraden zelfstudie te houden in hun eigen tijd voor de volgende oefening.

6. Opgemerkt wordt dat de oefening zoodanig moet worden gehouden, dat de leerlingen een of meer seconden tijd hebben om over het antwoord na te denken voordat hun nummer wordt afgeroepen. Op deze wijze moeten allen over het antwoord nadenken en niet alleen degene, die wordt aangewezen.

7. Na eenige practijk wordt er een hoog tempo bij deze oefening bereikt, maar het is inspannend en vermoeiend zoowel voor den instructeur als voor de leerlingen. De oefening moet daarom slechts korten tijd achter elkaar worden gehouden. Zeer geschikt is ook een les te beginnen of te eindigen met deze oefening, b.v. gedurende 10 minuten aan het begin van een gewone les in panorama-schieten of een ander voor deze oefening geschikt onderwerp.

8. Zoowel leerlingen als instructeurs zijn enthousiast over dit soort oefening, indien op de juiste wijze gehouden, en bij regelmatige beoefening worden daardoor het snel denken en het snel antwoorden bevorderd.

De Ontwikkeling van het

Pantserafweerwapen

door C. DIEMONT, *Majoor der Huzaren.*

Het is een oude waarheid, welke ook in dezen tijd van [dikwijls zinlooze] angst en voor atoombommen, microben-oorlog en doodende stralen geldt, dat er geen wapen wordt uitgevonden of er wordt een verdediging tegen gevonden.

Wanneer men zich beperkt tot vloot- en leger-artillerie dan wordt bovenstaande stelling bevestigd in den strijd tusschen pantser en projectiel. In dezen strijd neemt de ontwikkeling van het pantserafweerwapen een afzonderlijke plaats in.

Historisch gezien zijn het moderne pantserwapen en het pantserafweerwapen twee loten van denzelfden stam. Beide vinden hun oorsprong in het veldgeschut. Het pantserwapen heeft zich oorspronkelijk ontwikkeld uit de behoefte, over verplaatsbare artillerie te kunnen beschikken in voorste lijn, waardoor men gedwongen was de bediening door pantserplaten tegen infanterievuur te beveiligen, het pantserafweerwapen heeft zich ontwikkeld uit de behoefte om deze beweegbare en door pantser beschermde artillerie te bestrijden.

Daar bij den groei van het pantserwapen het accent op de beweegbaarheid of op het bescherming biedende pantser dan wel op het artilleristisch vermogen kon worden gelegd, ontstonden zeer uitéénlopende gepantserde voertuigen. Vóór en in het begin van den tweeden wereldoorlog beschikten de groote mogendheden over vele proto-typen, gedurende dezen oorlog heeft men zich echter meer toegelegd op een of twee eenheidstanks. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tusschen den vechtwagen voor begeleiding der infanterie en den vechtwagen bestemd om in afzonderlijke tankeenheden op te treden.

De bestrijding van het pantserwapen vindt behalve door het inzetten van het eigen pantserwapen plaats door het luchtwapen, het vuur van zware houwitsers, mijnenvelden en het pantserafweerwapen. Dit pantserafweerwapen heeft zich eveneens in groote verscheidenheid ontwikkeld waarbij de grenzen liggen tusschen het door een enkelen man bediende infanterie-wapen, te denken aan ons geweer t.p. van '40 tot de ontworpen zware 30-ponders van het Britsche Leger. De tegenstander van het pantserwapen vertoont in zijn groei eenige merkwaardige ontwikkelingslijnen. Het is een zuivere strijd tusschen *pantser* en *projectiel*, waarin ten aanzien van het pantserafweerwapen thans vier verschillende wegen zijn te onderkennen, waarlangs de technische ontwikkeling voortschrijdt.

De wegen die van het begin af aan bewandeld werden om het doorslagvermogen van het projectiel te vergrooten zijn verhooging van de *massa* en verhooging van de *snelheid* van het projectiel. De massa kon men verhoogen door vergrooting van het kaliber, de snelheidsverhooging bereikte men door vergrooting van de lading en verlenging van den loop, waardoor de werking van de gassen tegen den bodem van het projectiel over een grooteren afstand plaats vindt.

Een verhooging van de snelheid van het projectiel werd in den afgelopen oorlog bovendien bereikt door in verhouding tot het kaliber te kleine massieve projectielen te maken, welke omgeven worden door metalen segmenten, waardoor het geheel toch weer in overeenstemming met het kaliber wordt gebracht.

In den loop werkt daardoor de lading tegen het vergroote oppervlak van den bodem van het projectiel. Eenmaal buiten den loop vliegen de losse metalen segmenten van het zooveel kleinere massieve projectiel af. De in verhouding grootere invloed van de lading en de kleinere luchtweerstand van het projectiel geven de laatste een grootere snelheid. Bij de 17 en 6-ponder wordt dit projectiel aangeduid met A.P.S.V.D.S., waarbij A.P. aangeeft dat het een „pantser-projectiel” is, S.V. wijst op de groote snelheid (super velocity, bij 17-pdr.), (4000 feet/sec.) en D.S. duidt de hierboven beschreven constructie met losse segmenten aan.

Massa en snelheid zijn de lijnen waarlangs het doordringings-vermogen is opgevoerd. Dat daarbij van het begin af aan de bouw van het projectiel zelf ook een factor vormde is duidelijk. Zoo had ons nieuwste pag-geschut van '40, het kanon 4.7 van Böhler dat in vele opzichten uitstekend mocht heeten, een projectiel waarvan de voorste helft massief was uitgevoerd en de achterste helft voorzien was van een springlading. Bij vergrooting van de snelheid blijken deze springladingen dikwijls geen voordeelen meer op te leveren en wordt de uitwerking dan ook gevonden in de scherven die zoowel van het projectiel als van de pantserplaat afvliegen, wanneer deze laatste doorboord wordt.

De ontwikkeling van den kop van het projectiel komt duidelijk tot uiting in de Britsche benamingen, waarbij in volgorde van ontwikkeling de 17-pdr projectielen aangeduid worden met :

- A.P. — Armour piercing ;
- A.P.C. — Armour piercing cap ;
- A.P.C.B.C. — Armour piercing cap ballistic cap.

De „cap” die van zacht metaal is, werd ingevoerd om den schok van het eerste treffen op te vangen, waardoor het afketsen van het projectiel zelf wordt beperkt en het doordringen beter mogelijk wordt gemaakt. De daardoor ontstane „stompe neus”, waardoor de ballistische eigenschappen van het projectiel verminderden, werd verbeterd door invoering van een „loozen neus” of wel „ballistic cap” waardoor het projectiel weer den juisten vorm kreeg.

Dit is dan de A.P.C.B.C. Langs deze ontwikkelingslijn werd het doorborend vermogen in pantserplaat van de 17-ponders als volgt opgevoerd :

- A.P. — 113 mm ;
- A.P.C.B.C. — 122 mm ;
- A.P.S.V.D.S. — 177 mm.

Maar met iedere détail-verbetering ter verhooging van massa en snelheid kwam men dichter bij de grens van het technische mogelijke. Een nieuwe weg moest worden gevonden en het Deutsche Basuka-projectiel met zijn holle lading was hiervoor de baanbreker. Daar tot op dat oogenblik het doorboringsvermogen was gebaseerd op massa en snelheid, ging men het daar nu zoeken in een combinatie van warmte en druk, die geleverd moeten worden door de stoffen die in het projectiel zelf aangebracht worden. Het holle-ladingprojectiel beteekent een revolutie in de constructie van pantserafweerwapens. Niet de mondings-snelheid, noch het gewicht van het projectiel zijn de factoren die hierbij het doorboringsvermogen bepalen, maar het is de samenstelling van het projectiel zelf, de hoedanigheid van de door een schokbuis ontstoken projectiellading, welke uitmaakt hoe groot het doorboringsvermogen is.

De werking van deze nieuwe soort van projectielen berust op een springlading, die zoo is aangebracht, dat de druk en tevens de daarbij ontstane zeer hooge temperaturen, concentrisch en voorwaarts gericht zijn. Duidelijk wordt de uitwerking gedemonstreerd bij het vuren met de P.I.A.T., het eerste Britsche

anti-tank-wapen met een „hollow charge” op een pantserplaat. In het centrum van het trefpunt ontstaat een in verhouding met den diameter van het Piat-projectiel smal zuiver rond kanaal door het pantser. Druk en hitte afkomstig van de tot ontploffing gebrachte projectiellading richten zich concentrisch op dit eene punt en de naar binnen geschoten steekvlam en gloeiende deeltjes van de pantserplaat missen in een vechtwagen of pantserwagen hun uitwerking niet.

Behalve een vooruitgang in de technische ontwikkeling beteekent de holle lading ook een grooten vooruitgang voor het tactisch gebruik van de pantserafweerwapens. De opvoering van de factoren massa en snelheid ging gepaard met een noodzakelijke opvoering van omvang en gewicht van de wapens zelf. Hierdoor kwamen de pantserafweerwapens steeds meer in de klassen van middelbare artillerie. Bij gebruik van „holle lading” vervalt de noodzaak van zwaar geschut en het is mogelijk dat ook de infanterie de beschikking krijgt over een bruikbaar pantserafweerwapen.

De noodzaak van het gebruik van pantserafweerwapens bij de infanterie gaf bovendien den stoot tot de laatste en nieuwste ontwikkeling op dit gebied. De werkzame dracht van de P.I.A.T. wordt o.a. beperkt door den terugstoot van het wapen, welke door den man zelf moet worden opgelegd, belet het gebruik van infanterie-pantserafweerwapen op grootere afstanden.

De oplossing die hiervoor gevonden is lijkt op het ei van Columbus. Men construeert nl. een wapen zonder terugstoot. Dit doet men door de patroonkamer niet van achteren af te grendelen. De ontwikkelde gassen kunnen daardoor niet alleen via den loop ontsnappen, maar ook in achterwaartsche richting. Het is duidelijk dat niet volstaan kan worden met een eenvoudig weglaten van den grendel, maar dat het juiste volume gassen moet worden opgevangen en afgeleid. Doordat de lading thans in twee tegenovergestelde richtingen werkt, zal zij ook tweemaal zoo groot moeten zijn als bij gebruik van een afgegrendelden loop. Een nadeel zijn de gloeiende gassen die achter het wapen vrijkomen. Na enkele schoten zijn er verscheidene vierkante meters verschroeide aarde achter den schutter, wat o.a. de opstellingsplaats gemakkelijk zichtbaar maakt. Men vindt deze nieuwste ontwikkelingsmogelijkheid voor het anti-tank-wapen toegepast in de Amerikaansche 3.45" en de 3.7" R.C.L. Guns. Ook de Duitschers waren op dit punt reeds ver gevorderd.

In bovenstaanden gedachtengang hebben wij ons uitsluitend beperkt tot de vier hoofdlijnen waarlangs het pantserafweerwapen zich ontwikkelde en ontwikkelen zal om den strijd met het pantserwapen met succes te kunnen volhouden. Talrijke détail-verbeteringen in richtmiddelen, beweegbaarheid en trefzekerheid zijn niet vermeld. Eveneens zijn de stroomingen om een grooter of kleiner deel der zwaardere stukken geschut „self-supporting” te maken en de bijzonderheden welke aan het gebruik der verschillende anti-tank-wapens zijn verbonden, hier buiten beschouwing gelaten.

Het ontwikkelingsbeeld wordt tot op heden bepaald door de factoren: *massa*, *snelheid* en *holle lading* van het projectiel en als nieuwste mogelijkheid: *het opheffen van den terugstoot*.

De Instructeur

door H. J. VAN DER MEER, *Eerste-Luitenant der Artillerie*

De techniek van een goede instructie omvat een combinatie van vele factoren. Deze techniek kan worden verkregen door bestudeering van deze factoren en de principes van de instructie, maar bovenal door ervaring, terwijl vooropgesteld dient te worden, dat aanleg voor het instructie-geven aanwezig behoort te zijn. De factoren waaraan men als instructeur moet denken, zijn: *motief, materie, manier en methode.*

I. Motief.

Al heeft een instructeur nog zoo'n dynamische persoonlijkheid en al past hij nog zoo goed de vier hoofdregels van de instructie toe, indien zijn klas geen *belangstelling* heeft, zullen zijn pogingen, om zijn leerlingen de stof bij te brengen, grootendeels tevergeefs zijn.

Het eerste, waarvan de instructeur zich ten volle rekenschap moet geven is, dat de *belangstelling* den leerling niet kan worden opgedrongen. Men kan de *aandacht* opeischen, doch niet de *belangstelling*. *Belangstelling* wordt óf vrijwillig gegeven óf kan worden gewekt. Het is nu de taak van den instructeur de leerstof zoodanig voor te dragen, dat de vrijwillige *belangstelling* wordt gestimuleerd en de *belangstelling* voor zoover zij niet reeds aanwezig is, wordt gewekt en gaande gehouden. Hij moet als het ware den leerling een *motief* geven, datgene te leeren, wat hij hem onderwijst. Dit is de kern van alle instructie.

De belangrijkste motieven zijn:

a. *Doel — het gevecht.* De instructeur moet trachten de leerlingen het doel van de instructie te doen begrijpen. Zij zullen dan uit zichzelf *belangstelling* gaan toonen, omdat zij de praktische waarde van de te leeren feiten en handelingen kennen. Het besef

moet hun worden bijgebracht, dat het geleerde hun leven kan redden, en niet alleen hun eigen leven, maar vaak ook dat van vele anderen. Vervolgens dat hun door de instructie de kans wordt geboden, hun positie te verbeteren (promotie, betere functie) en dat in sommige gevallen het geleerde in de burgermaatschappij profijt kan opleveren.

b. *Groepsgeest, „team spirit“.* De man zal zich uit zichzelf meer inspannen wanneer hij het gevoel heeft, tot een bepaalde groep te behooren. Men bevordere daarom steeds het ontstaan van een goeden groepsgeest, temeer daar bij het gevecht meestal in bepaalde groepen wordt opgetreden (secties, batterijen, pelotons, enz.).

c. *Competities.* Gezonde naijver, zoolwel tusschen individuen als tusschen groepen, is van enorme waarde bij de instructie. Het verlangen van de leerlingen boven hun buurman of tegenpartij uit te blinken, moet door den instructeur ten volle worden benut. Dit kan worden bereikt, door het houden van *competities*. Verdeel daarom uw klas in kleine groepjes en organiseer, waar mogelijk, *competities*. Hierbij verdienen *groepscompetities* de voorkeur boven *individuele competities*, daar zij den groepsgeest aanwakkeren, terwijl ook de slechtere leerlingen worden gedwongen hun bij-

drage te leveren, om hun team te doen winnen. Het nadeel van een individuele competitie is, dat altijd één man verliezer is, bijna altijd de schuchtere, hetgeen hem kan ontmoedigen. Ook wordt hierbij de persoonlijke eerzucht wel eens teveel geprikkeld.

d. Nieuwsgierigheid. Iedere man is van nature nieuwsgierig naar iets nieuws en is verlangend te weten b.v. hoe het werkt of hoe het moet worden gedaan.

Men make bij de instructie hiervan gebruik.

e. Verlangen om te imiteeren. Iedere man is geneigd te imiteeren, na te apen. Ook zijn instructeur imiteert hij. De instructeur moet deze eigenschap uitbuiten door het geven van demonstraties. Zoo mogelijk moet hij zelf die demonstraties geven, daarbij zijn leerlingen een gevoel van bewondering afdwingend, waardoor zij zich zullen inspannen dit voorbeeld te evenaren of te overtreffen.

f. Blijk van vooruitgang. Dit is waarschijnlijk de belangrijkste stimulans. Wanneer de belangstelling is gewekt, moet de instructeur deze ook gaande houden. Dit kan worden bereikt door den leerlingen het gevoel te geven, dat zij iets *gepresteerd* hebben en dat zij *vorderingen* hebben gemaakt. Laat den man dan ook voortdurend blijken, dat hij vooruitgaat. Houd tijdens en na de les proeven of stel vragen, om na te gaan wat de leerlingen hebben geleerd. Hierdoor zal hun zelf tevens blijken, dat zij zijn vooruitgegaan en dit zal hun een opwekkend gevoel geven. Prijs den man, wanneer hij zijn werk *zeer* goed gedaan heeft. Overdrijf dit echter niet, want dan verliest het zijn waarde. In dit verband is prijzen van den man, die iets goed doet, beter dan bestraffen van den man, die iets verkeerd doet. Bestraft u een man tijdens uw instructie, dan zal deze leerling zich gedurende eenigen tijd verongelikt gevoelen en een wrok tegen u koesteren, waardoor de

instructie voor dezen man verloren gaat en dit is juist het tegenovergestelde, van wat u wilde bereiken.

II. Materie.

Dit punt omvat de keuze en de voorbereiding van de leerstof en van het materieel en de hulpmiddelen bij de instructie benodigd. Voordat de instructeur echter kan bepalen wat hij zal gaan onderwijzen en welk materieel hij daarbij noodig heeft, moet hij zich terdege het doel voor oogen houden en daarbij rekening houden met wat de leerlingen *moeten* weten, *behooren* te weten en daarenboven nog zouden *kunnen* weten. Hij moet dus in de eerste instantie de absoluut noodzakelijke kennis bepalen, die den leerlingen moet worden bijgebracht, om het doel te bereiken. Vervolgens hangt de keuze af van de *kennis* en de *intelligentie* van de leerlingen, dit met het oog op den vorm waarin hij de stof zal onderwijzen en de hulpmiddelen die hij daarbij denkt te gebruiken. Hij moet b.v. rekening houden zoowel met de goede als met de slechte leerlingen van zijn klas. Nadat de keuze is bepaald, moet de instructeur de leerstof grondig voorbereiden; dit is van essentieel belang voor een goede instructie.

III. Manier.

A. De instructeur. Van groot belang is het persoonlijk *optreden* en *voorkomen* van den instructeur. Hij moet in zich vereenigen de eigenschappen van b.v. een onderwijzer, een verkooper, een tooneelspeler, een vriend. Wanneer en hoe deze eigenschappen op den voorgrond treden hangt af van de omstandigheden.

Er zijn vele punten waarop een instructeur in verband met zijn persoonlijk optreden en voorkomen dient te letten. De belangrijkste zijn:

a. Stem. Spreek bij de instructie nooit met een onnatuurlijke commandostem. Bewaar deze voor het geven van commando's. Een normale con-

versatietoon bij de instructie is het beste. Vermijd het eentonige opdreunen, doch leg den nadruk op de belangrijke punten. Gebruik geen stopwoorden, aangezien deze de aandacht kunnen afleiden. Spreek, wanneer ge in de open lucht lesgeeft, luider, dan wanneer ge u in een lokaal bevindt.

b. Woordkeuze. Gebruik altijd uw eigen woorden en vermijd voor de leerlingen onbegrijpelijke uitdrukkingen en moeilijke woorden. Door na te denken tijdens uw instructie, zult u vanzelf uw eigen woorden gaan gebruiken.

Vermijd bovenal vloeken en vulgaire, onbeschaafde taal; denk aan den leeftijd en de mentaliteit van uw leerlingen.

c. Militaire houding en voorkomen. Zorg dat hier nooit iets op aan te merken valt. Indien u altijd onberispelijk gekleed bent, zullen uw leerlingen u tot voorbeeld stellen. (imitatie).

d. Enthousiasme. De stof, welke u onderwijst, moet u altijd op enthousiaste wijze voordragen. Laat nooit en te nimmer merken, dat u een onderwerp vervelend vindt, want dit geeft onmiddellijk een zeer slechten invloed op uw klas. Overdrijf het enthousiasme niet door het vertellen van „sterke” verhalen, want dan zullen uw leerlingen het vertrouwen in u verliezen.

e. Contrôle over en contact met de klas. Zorg dat u nooit de contrôle over uw klas verliest. Sla de leerlingen voortdurend gade. Indien zij niet opletten of in slaap vallen, denk er dan aan, dat het veelal uw schuld is. Houd dan ook voortdurend contact met de klas, stel vragen of laat de klas vragen stellen, houd competities enz. en grijp onmiddellijk in, zoodra u denkt, dat de aandacht verslapt.

Er zijn nog vele andere bijkomende factoren, waaraan u, als instructeur dient te denken, speciaal ook wat betreft hetgene, dat u niet moet

doen. De meeste van deze factoren zijn vanzelfsprekend, doch de belangrijkste volgen hieronder:

1. Laat nooit merken, dat u den eenen leerling meer mag dan den anderen, geef nooit een bepaalden leerling de *voorkeur* boven een anderen. Dit wekt ontevredenheid en vermindert de belangstelling.

2. Indien een leerling u een vraag stelt over een onderwerp, waarvan u denkt dat dit reeds geheel te hebben behandeld, wees dan niet *ongeduldig*, maar beantwoord de vraag of laat deze beantwoorden, eventueel na afloop van de les.

3. *Familiariteit* ondermijnt het gezag en kan voor den instructeur gevaarlijke situaties opleveren. Vriendschappelijk optreden van den instructeur is goed; zorg er echter voor, dat dit nooit ontaardt in familiariteit.

4. Onervaren instructeurs zijn spoedig geneigd met hun *kennis te koop te loopen*.

Dat dit fout is behoeft geen betoog. Tracht uw leerlingen te doen begrijpen dat u uw grootere kennis en ervaring ter beschikking stelt ten bate van henzelf.

5. Indien een klas les krijgt van verscheidene instructeurs, kan het voorkomen dat de eene instructeur een onderwerp anders behandelt dan de andere of misschien zelfs een fout maakt. Wanneer u dit bemerkt tijdens uw instructie, blijf dan altijd *loyaal* ten aanzien van uw collega, en geef geen critiek in het bijzijn van uw leerlingen.

B. De klas. Een goed persoonlijk optreden en voorkomen zijn echter nog niet voldoende. u moet ook uw aandacht aan de klas schenken. Denk aan *het gemak* van de klas en de *plaats* daarvan. Het is het beste uw klas eenigszins halfcirkelvormig op te stellen, ook in een lokaal, zoodat alle leerlingen goed kunnen zien en zoodat uzelf een goed overzicht over de klas hebt. Indien u in een lokaal lesgeeft, zorg er dan voor, dat er behoor-

lijk *geventileerd* wordt en dat de klas niet wordt *afgeleid* door hinderlijke geluiden buiten het lokaal.

Indien u in de open lucht lesgeeft, plaats de klas dan zóó, dat de zon het personeel niet in de oogen schijnt, spreek niet tegen den wind in en vermijd afleidingen, zooals exercitie, schieten, draaiende motoren enz. Als algemeene regel geldt :

Maak het uw klas gemakkelijk tijdens uw instructie, maar wanneer u den leerlingen een proef of examen afneemt, maak de situatie voor hen dan even ongemakkelijk, zooals deze zou zijn onder hevige gevechtsomstandigheden, zoo mogelijk nog ongemakkelijker.

IV. Methode.

U kunt voor het geven van uw instructie een keuze doen uit vier methoden, nl. *lezing*, *bespreking*, *demonstratie* en *les*. Welke methode u zult gebruiken, hangt af van *het onderwerp* en de *kennis* en intelligentie van uw leerlingen, benevens van eenige beperkende factoren, t.w. :

Beschikbare tijd, *accomodatie*, *aantal leerlingen*, *het weer*, enz. Wanneer u uw keuze bepaalt, verlies daarbij dan niet uit het oog, dat zoo mogelijk het doel moet zijn, te onderwijzen door „denken” en „doen”.

Hieronder volgen in het kort de voor- en nadeelen van de verschillende methoden :

1. *Lezing*. Voordeel: Men kan zeer veel stof behandelen met een groot aantal leerlingen in korten tijd.

Nadeel: De instructeur kan zich er niet van overtuigen of de leerlingen de stof in zich hebben opgenomen. Bovendien wordt bij deze wijze van instructie voor het meerendeel slechts één zintuig gebruikt, nl. „het gehoor” en deze methode moet dus als minder goed worden gequalificeerd.

Het is echter niet mogelijk altijd een lezing te vermijden. Is dit het geval dan moet u de lezing zooveel mogelijk afwisselen met demonstra-

ties en met gebruik van goede visuele hulpmiddelen, (platen, films enz.), waardoor het tweede zintuig, nl. „het gezicht” wordt ingelascht.

2. *Bespreking*. Voordeel: Bespreking is een vorm van instructie, waarbij de methode van „vraag en antwoord” wordt toegepast; den leerling wordt gedwongen zijn verstand te gebruiken. De snelheid waarmede de stof wordt behandeld, wordt door de leerlingen zelf bepaald, want de instructeur gaat dan pas verder, als de leerlingen het voorgaande hebben begrepen.

Nadeel: Het is de moeilijkste vorm van instructie; de instructeur moet de bespreking leiden en deze gericht houden op het onderwerp, hetgeen voor een onervaren instructeur zeer moeilijk is. Hij moet snel kunnen beoordeelen of de vragen van de leerlingen terzake of niet terzake zijn, of ze terstond of later moeten worden beantwoord en ze dienovereenkomstig behandelen.

Deze methode kan alleen worden gebruikt voor onderwerpen, waarvan de leerlingen reeds eenig begrip hebben, of voor onderwerpen waarbij eigen meeningen op den voorgrond staan (b.v. tactiek e.d.).

3. *Demonstratie*. Voordeel: Deze methode geeft een levendig beeld van de geheele handeling die u onderwijst en toont het uiteindelijk te bereiken doel. Daarbij wordt nauwkeurig aangegeven, wat wordt bedoeld zoodat dit niet kan worden misverstaan.

Nadeel: Een demonstratie eischt een lange en nauwgezette voorbereiding en beoefening, daar deze, indien zij wordt uitgevoerd, perfect en foutloos moet verlopen.

4. *Les*. Dit is de eenig juiste methode om den man te leeren een handeling te verrichten, dus den man te leeren „doen”. Tracht bij de les, uw klas zoo klein mogelijk te houden, liefst één instructeur op ongeveer acht tot tien man.

Veelal zult u bij uw instructie niet kunnen volstaan met het gebruik van slechts één methode en zal een combinatie van twee of meer der bovengenoemde methoden moeten worden toegepast.

5. *Samenvatting.*

De bestanddeelen van een goede instructie zijn :

- a. Kennis van de hiervoren vermelde principes ;
- b. Grondige kennis van het onderwerp en van de leerlingen ;
- c. Zorgvuldige keuze en voorbereiding van de leerstof en het benodigde materieel ;
- d. Nauwgezette bestudeering van de manier waarop u les geeft ;
- e. Keuze van de juiste methode ; zoo mogelijk leeren door „doen”.

Vuurleidingsinstrumenten

Zorg bij het vervoer en de behandeling

In de *Army Council Instruction Nr. 911*, dd. 25—9—46, komen eenige aanwijzingen voor betreffende het gebruik, het vervoer en den opslag van vuurleidingsinstrumenten. De vertaling volgt hieronder :

1. Vuurleidingsinstrumenten kan men in de volgende drie rubrieken indeelen :

- a. de Optische ;
- b. de Mechanische ;
- c. de Electronische en Electriche.
Hieronder vallen de volgende instrumenten :

1. de Optische — Opzetkijzers, kompasrichttoestellen, telescopen (alle soorten), afstand-meters, de camera model 5, kinoteodolieten, enz.
2. de Mechanische — Kwadranten en ter-reinhoekmeters, plaatsbepalers (verscheidene), vuurleidingstoestellen (mechanische), instrumenten waarmede de gegevens van en naar het doel worden bepaald, zooals afstand, richting waarin het doel zich voortbeweegt, plaats, snelheid, enz.
3. de Electronische en Electriche — Geluidmeetinstrumenten en microfoons, vuurleidingstoestellen (electronische), enz.

De hierbovengenoemde instrumenten zijn alle precisie-instrumenten, waarvan de productie zeer hoge kosten met zich heeft medegebracht en aan een strenge kwaliteitscontrole is onderworpen.

Slechts indien de instrumenten met zorg worden behandeld zullen zij de vereischte nauwkeurigheid blijven behouden.

De meeste vuurleidingsinstrumenten worden in een kist geborgen ter bescherming tegen eventuele beschadiging. Deze instrumenten moet men in de kisten bewa-

ren wanneer zij niet worden gebruikt. Hetzelfde geldt bij het vervoer, of indien zij in de magazijnen worden opgeborgen. Wanneer een instrument moet worden vervoerd en de bijbehorende kist niet bij de hand is, moet het in een andere, daarvoor geschikte kist worden verpakt, en met vilt, houtwol of gegolfd papier tegen eventueel stooten worden beschermd.

2. Bij het in- of uitladen van de instrumenten, en tijdens het vervoer, moeten deze voorzichtig worden behandeld teneinde beschadiging door hard stooten te voorkomen. Er hebben zich vele gevallen voorgedaan waarin vuurleidingsinstrumenten in een zeer beschadigde toestand in de magazijnen enz. zijn aangekomen als gevolg van een ruwe behandeling of onjuiste verpakking. Dit geeft aanleiding tot hoge reparatie-kosten, terwijl de instrumenten daardoor, dikwijls totaal onbruikbaar worden gemaakt. Teneinde de instrumenten zooveel mogelijk tegen beschadiging te beschermen, heeft men deze en de bijbehorende kisten in de meeste gevallen eenzelfde nummer gegeven. De kist is een onderdeel van het instrument. Zij mogen nooit van elkander worden gescheiden, tenzij het instrument gebruikt wordt. Soms wordt een vuurleidingstoestel in een houder op den vuurmond medegevoerd. In een dergelijk geval wordt het in een kist uitgereikt, en daarna in den houder op den vuurmond opgeborgen. Waar zulks mogelijk is, moet de kist worden meegenomen indien het instrument los van den vuurmond moet worden vervoerd.

3. De inachtneming van deze eenvoudige regels zal een belangrijken invloed ten goede hebben op de duurzaamheid van de instrumenten, terwijl deze laatste daardoor steeds hun nauwkeurigheid zullen blijven houden.

Een stukje uit de praktijk

VAN DE WAPENOPLEIDING

Naar aanleiding van een uit een inspectierapport gebleken minder gunstigen gang van zaken in de schietopleiding bij een van de infanterie-bataljons zijn in de week van 5 t/m 12 September jl. korte voordrachten gehouden voor de officieren en onderofficieren van dit bataljon.

Aangezien het daarin behandelde ongetwijfeld verdient in ruimer verband te worden bekend gemaakt is het wenschelijk geoordeeld de hoofdzaken uit deze voordrachten in het kort samen te vatten en ter bestudeering in De Militaire Spectator te doen opnemen.

De behandelde stof omvatte:

1. Wat is elevatie?
2. Verschillende elevatietabellen.
3. Het inschieten.
4. Het „coachen”.
5. Baandiscipline.

Met het oog op den beperkten tijd, welke het bataljon nog restte werd het wenschelijk geacht de te behandelen onderwerpen tot de bovenstaande te beperken. Deze onderwerpen zijn ten einde het verkrijgen van een praktisch inzicht te bevorderen, behandeld op de schietbaan, waarbij de meester-geweermaker steeds aanwezig was.

Aangetoond werd het verschil in elevatie van een groep, wanneer met en zonder bajonet op het geweer nr. 4 werd geschoten. Volgens het voorschrift „Geweer”, moet tot en met afstanden van 300 meter steeds met bajonet op worden geschoten. Daar geen enkel wachtbataljon een bajonet had ontvangen, is de basis van het met scherp schieten al fout geweest.

Bovendien was het lager kader niet voldoende op de hoogte om eventueele correcties te kunnen aanbrengen. Door demonstraties, zooals de bovengenoemde is het hun duidelijk geworden, welk een geweldig verschil het ontbreken van een bajonet op deze afstanden maakt (30 cm).

Een andere ernstige gedachtenfout werd gemaakt bij het eventueel te hoog, te laag of zijdelings vallen van een schot, waarbij men zich niet afvroeg, of dit schot binnen de groeps capaciteit van den man viel. Een gevolg hiervan was een volkomen verkeerd „coachen” van den schutter. De juiste methode van „coachen” wordt echter volledig behandeld in het ontwerpvoorschrift „Wapenopleiding lichte vuurwapenen”. Dit voorschrift bleek bij de onderofficieren nog niet bekend te zijn. De plv. commandant is er derhalve op gewezen, dat deze voorschriften aan de onderofficieren dienen te worden uitgereikt. Een van de dingen, welke op de boot zeer goed kunnen worden beoefend, is hoe verschillende correcties op verschillende afstanden moeten worden aangebracht, in samenwerking met den meester-geweermaker. Ook dit is praktisch aangetoond. Van een aantal groepen van 5 schoten viel b.v. de 1e groep 100 m te laag. De meester-geweermaker bracht een andere korrel aan en de 2e groep, welke hierna werd geschoten, (correcties: Zie ontwerp-voorschrift Wapenopleiding Nr. 1511, Inschieten en Testen blz. 50 e.v.), gaf nu de juiste elevatie. Er bleef nu nog een zijdelingsche afwijking. Ook deze werd door den meester-geweermaker gecorrigeerd. De 3e

groep van 5 viel in de roos. Noch de onderofficieren, noch de officieren hadden dit ooit gezien. Dit is dus een punt, waaraan bij de opleiding meer de aandacht moet worden geschonken. Men bereikt met een kleine *practische* demonstratie oneindig veel meer en dit op snellere wijze, dan met ellenlange theorieën.

Uit het vaste instructie-kader moeten kleine demonstratieploegen worden samengesteld, welke eerst een goede demonstratie van de vermogens van alle wapenen geven, alvorens de man tot schieten overgaat. De nuttigheid van deze demonstratie zou aanzienlijk worden verhoogd, indien de eenheden de beschikking hadden over een hoeveelheid „lichtspoor“-munitie.

Bestreken ruimte, trefferbeeld, hoogte en kromming van de kogelbaan zouden dan niet langer slechts vage begrippen vormen zooals thans, door de louter theoretische behandeling van dit onderwerp, veelal het geval is; door een demonstratie wordt bereikt, dat den man duidelijk voor oogen staat, wat hieronder precies wordt verstaan.

In de voordrachten werd er met grooten nadruk op gewezen, dat het geweer van iederen man bij het inschieten aan *zijn* capaciteit moet worden aangepast, waarbij „coach” en meester-geweermaker samenwerken. De meester-geweermaker moet dus niet langer worden gezien als de geheimzinnige figuur van voorheen, die nooit op de schietbaan bij den troep aanwezig was. Bij elke schietoefening op de schietbaan behoort de meester-geweermaker aanwezig te zijn. Ook hiermede moet bij de opleiding meer rekening worden gehouden.

Wat het „coachen” betreft: Noch de officieren, noch de onderofficieren brachten na groepeeringsvuur de punten (en de volgorde daarvan), vervat in het voorschrift „Wapenopleiding”, bijlage „Coachen”, voldoende tot uiting. Voorts werd er de aandacht op gevestigd, dat een man eerst dan kan overgaan tot het schieten, indien hij de vaardigheidsproeven voor het betrokken wapen met goed gevolg heeft afgelegd (zie Oefeningsaanwijzing Nr. 1) en dat er blijkbaar niet voldoende tijd was besteed aan de richtoefeningen. Contrôle daarop is een eerste vereischte; daarvoor zijn richtcontroleurs en richtschijfjes noodig, met behulp waarvan de instructeur kan nagaan of er goed wordt gericht. De tijdsfactor doet echter in ernstige mate afbreuk aan de vooropleiding; slechte schietuitkomsten, weinig interesse bij den man en een grootere mate van onveiligheid dan strikt noodzakelijk is, zijn hiervan de gevolgen.

Een aaneengesloten vuurwal, waarover 8 à 10 schutters tegelijk kunnen schieten, zou zoowel de discipline als de snelheid waarmee een oefening wordt geschoten, ten zeerste bevorderen.

Volgens het voorschrift „Wapenopleiding” is een officier of een der oudste en beste onderofficieren baancommandant. Deze geeft dan het bevel tot laden, vuren en geweer-inspectie voor alle 8 à 10 schutters tegelijk, terwijl de onderofficieren hierbij elk als „coach” voor den schutter optreden. De meeste schietbanen in Nederland, ook die in Amersfoort, bestaan uit verspreide banen, elk voor 2 schutters. Dit werkt de overzichtelijkheid en de snelheid niet in de hand. De officier, belast met de leiding, heeft geen overzicht over het geheel. Hij kan niet één bevel geven aan alle schutters tegelijk. Dit moet hij overlaten aan de onderofficieren, waardoor het „coachen” ernstig wordt bemoeilijkt. Tot op heden is in dezen toestand niet veel veranderd. Sommige banen worden hersteld, maar in den ouden stijl. In Amersfoort zou men b.v. door gebruikmaking van moderne graafmachines in korten tijd een aaneengesloten vuurwal kunnen maken door de afzonderlijke vuurwalletjes te verbinden.

Een volgend punt, dat de aandacht vereischt, is het ter beschikking stellen van telefoons en kabel; de methode van aanwijzen (signalling) en doorgeven van schietgegevens werkt momenteel nl. zeer vertragend.

Op deze wijze kan een compagnie in ± 2 uur één oefening schieten en niet zooals nu veelal het geval is, 1 à 2 oefeningen op een geheelen dag. Daar de schietopleiding de kern van de geheele opleiding vormt en de trainingstijd zeer beperkt is, verdient het zeer zeker aanbeveling, deze opleiding eens met ruimere middelen aan te pakken.

Voortgezette wapenopleiding. Den soldaat wordt een wapen verstrekt om er den eventueelen vijand mede buiten gevecht te stellen. Bij de opleiding moet er dus naar worden gestreefd de man zoo dicht mogelijk bij de practijk te brengen. Het valt niet te ontkennen dat het verschil tusschen den graad van schietvaardigheid, tot welken de man wordt opgeleid en dien, welke in de practijk (dus op het slagveld) van hem zal worden geëischt, wel zeer groot is. Met andere woorden: de kloof tusschen de schoolsche schietoefeningen op een vast doel (1.20 m schijf) en de werkelijkheid wordt bij de opleiding niet voldoende overbrugd. Voortgezette wapenopleiding en gevechtsschieten ontbreken nog op het programma.

Weliswaar is de oefentijd tot op heden te kort geweest, terwijl schietbanen en terreinen waarop gevechtsoefeningen kunnen worden gehouden, slecht zijn of geheel ontbreken, zoodat bij dergelijke oefeningen het gevaar voor de omgeving te groot is.

Evenmin echter als men iemand in het „diepe” laat zwemmen, die alleen maar les in droogzwemmen heeft gehad, is het verantwoord een man, die geleerd heeft op een poortbaan van 100 m opgelegd te schieten op een vaste schijf, een vuurgevecht met een vijandelijke patrouille te laten aangaan. Snelheid van handelen, het hoofd koel houden, goede dekking kiezen, camouflage maatregelen nemen, waarnemen, vaststellen van het vij. doel, goede vuurdiscipline, spaarzaam gebruik van munitie, afstand schatten, voorhouden bij bewegende doelen, dit zijn alle factoren, die op het slagveld een voorname rol spelen. Deze zal men dus in schoolschen vorm in de voortgezette wapenopleiding en in de gevechtsoefeningen moeten inlassen om de werkelijkheid zoo dicht mogelijk te benaderen.

Voldoen de schietterreinen in Nederland niet aan de met het oog op de veiligheid voor de omgeving te stellen eischen, dan zal men 2 à 3 terreinen in Nederland voor de voortgezette wapenopleiding en de gevechtsoefeningen in orde moeten maken, waarvan de bataljons dan bij toerbeurt 1 à 2 weken gebruik kunnen maken voor het houden van deze oefeningen.

Uit de **BUITENLANDSCHE VAKPERS**

Inname en zuivering van steden.

Deze aantekeningen zijn gebaseerd op de ondervinding van een bataljon, dat heeft deelgenomen aan de zuivering van de steden Gennep en Goch tegen een vastberaden en georganiseerden vijand. De eene stad was hevig gebombardeerd, de andere niet: de bewoners waren geëvacueerd.

Voorbereidingen.

Meer dan bij eenige operatie is een zorgvuldige voorbereiding noodzakelijk, voordat men een verdedigde stad aanvalt. Kaarten op groote schaal, vergroote luchtfoto's en vooral ook

schuin genomen foto's zijn noodzakelijk om de gebouwen te onderkennen, die zich het best leenen voor verdediging. De vijand zal slechts die huizen of complexen verdedigen, vanwaar hij een goed schootsveld heeft en vooral vanwaar hij een omtrekkende beweging kan verhinderen.

Het ideaal voor iedere aanvallende sectie is, dat ze vooraf precies weet welke gebouwen zij zal moeten zuiveren.

Algemeene beginselen.

Het is van belang dat ieder klein onderdeel een bepaald gevechtsdoel heeft, gewoonlijk een „sleutelgebouw”, waarnaar de commandant

persoonlijk vooraf een verkenning heeft gedaan.

Het is niet verstandig als men in de tirailleur-compagnie meer dan één onderdeel gelijktijdig laat aanvallen. De commandant van het volgende onderdeel moet mee naar voren gaan met den aanvallenden commandant om het resultaat te zien en zijn eigen verkenningen te doen.

Steeds moeten reserves aanwezig zijn om tegen onverwachte vijanden op te treden.

Het lawaai en de echo's werken enerveerend en iedere soldaat moet steeds op zijn qui vive zijn om den vijand aan te pakken en hem naar een bepaalde plaats te drijven.

De man moet zoo min mogelijk bij zich hebben; ransel, houweel of schop zouden kunnen haken aan raamkozijnen, kelderdeuren, enz.

Een geweer met bajonet, de bren, een aantal handgranaten, veel stoutmoedigheid en een uitstekende discipline is al wat de aanvallers noodig hebben. De commandanten moeten hun menschen goed in de hand hebben. Ieder moet zijn eigen doel nastreven en niet een willekeurig vluchtenden Duitscher achtervolgen!

De ondervinding leert, dat de zuivering van een stad een langdurig en zeer vermoeiend werk is.

Dag of nacht.

De practijk heeft geleerd, dat zelfs in vol-slagen duisternis de infanterie een beperkt gevechtsdoel in een stad kan aangrijpen en geheel van vijanden kan zuiveren. De beste manier om een dergelijk doel te nemen is, om in de duisternis onmiddellijk na de artillerie-concentratie aan te vallen en den vijand te overvallen, terwijl die nog in de kelders dekking zoekt. Deze nachtelijke aanvallen mogen niet op groote schaal plaats vinden, daar men dan verwarring krijgt, doordat men groote aantallen vijanden voorbijgaat, hetgeen bij het aanbreken van den dag blijkt en die ons dan in den rug of flank aanvallen.

Zoeklichten hebben geen nut bij nachtelijke aanvallen in een stad.

Ondersteuningsvuur.

Vóór het uur U zijn zware artillerie-vuur-concentraties op de gevechtsdoelen noodig, doch daarna moeten deze vuren worden verlegd naar de buitenwijken aan de andere zijde van de stad, daar de eigen schoten vlak bij, den infanterist in dezen strijd sterk enerveeren. Bovendien zouden de schoten van vijandelijke scherp-schutters in hinderlaag niet meer gehoord worden door het eigen artillerie-ondersteuningsvuur en daardoor zou hun schuilhoek minder snel worden ontdekt.

Bovendien is de uitwerking van een 25-ponder op een huis dikwijls niet voldoende en de 4,2 inch mortier te gevaarlijk voor eigen troepen. De uitwerking van dit projectiel bij springen op den beganen grond van een huis is echter groot. In een stad moet deze mortier dan ook nooit

voor eigen ondersteuning gebruikt worden. Vuur en beweging blijven voor de infanterie even belangrijk als ooit en de 77 mm granaat heeft haar nut bewezen om kruispunten van straten te dekken.

Bombardeeren of niet?

Voor den infanterist heeft een zwaar bombardement niets dan nadeelen, tenzij onmiddellijk voor zijn aanval afgegeven. Luchtfoto's verliezen gedeeltelijk haar waarde en het gevaar van zware bommen sluit een onmiddellijken aanval na de laatste bom uit. Door kraters en puin kunnen veelal de tanks niet optreden, terwijl juist de crocodiles en wasps (vlammensputters) onontbeerlijk zijn. Afvoer van gewonden wordt moeilijker evenals de zuivering van de achtertuinen. Zuivering van de huizen van het dak af wordt onmogelijk. De vijand kan zich gemakkelijker verbergen en camoufleeren, terwijl de bulldozer geen opruimingen kan doen, voordat de vijandelijke scherp-schutters allen zijn verdwenen, wat zeer lang duren kan. De ondervinding leert, dat de infanterist beter een stad neemt die niet gebombardeerd is, dan een die zwaar verwoest is.

's Vijands gewoonten.

De Duitschers, die hier optraden, waren meestal parachutisten. Ze waren geconcentreerd en vochten in de „sleutelgebouwen” en wel van den beganen grond af. Alleen de scherp-schutters en een enkele spandau waren op een hoogere verdieping opgesteld.

Booby traps werden vrijwel niet aangetroffen. Mijnen daarentegen waren met al haar hindernissen aangebracht, op kruispunten van wegen en ook in sommige tuinen, deze laatste dikwijls gemerkt.

Ondervindingen.

Onderstaande punten vooral zijn door de practijk gebleken.

1. Hoe langzaam deze operatiën verlopen en hoe spoedig de troepen vermoeid worden.
2. Hoe klein het doel is dat aan een peloton gegeven kan worden, om zeker te zijn, dat het genomen wordt.
3. Het onmiddellijk effect van den vlammenwerper; het was verrassend met welken grooten spoed de vijand hierop reageerde!
4. De groote moeilijkheden, die voor den infanterist ontstaan bij een voorafgaand zwaar bombardement.

(*Infantry Bulletin* 1946,02.)

Artillerie bij straatgevechten.

Bij gevechten in groote steden blijkt de artillerie in den regel direct vuur te moeten afgeven. Zoo hebben de Russische batterijen die aldaar ter beschikking van infanterie-onderdeelen waren gesteld voor 80% uit open stellingen geschoten.

Dikwijls zijn vriend en vijand slechts gescheiden door de breedte van een straat, soms zelfs

door den binnenmuur van een gebouw of een vloer tusschen twee verdiepingen.

Direct ondersteuningsvuur van eigen artillerie zal het voorwaarts gaan van de infanterie kunnen bemoeilijken. Bij deze straatgevechten zal de artillerie daarom veelal gebouwen moeten vernielen, waarna de infanterie het doel aangrijpt. Onze infanterie zal dikwijls het eene huis na het andere moeten veroveren. Het succes van den aanval zal meestal afhankelijk zijn van de voorafgaande artilleriebeschieting, m.a.w. nadat volledig vijands vuurkracht onderdrukt is.

Op het volgende moet de nadruk worden gelegd: Een aanval in een groote stad kan geen succes hebben zonder eigen vuuroverwicht. Zonder hulp van de artillerie is de infanterie niet in staat de overhand te krijgen. Daarom moeten, voordat straatgevechten beginnen, artilleriewapenen voor versterking aan de Infanteriecommandanten ter beschikking worden gesteld. Een gedeelte van de artillerie moet echter in handen blijven van den Divisie-artilleriecommandant, vooral zware en extra zware kalibers, om deze als vuurreserve te kunnen gebruiken waar zulks noodig is. Deze reserve zal vooral optreden tegen vijandelijke artillerie en mortieren en tegen krachtig versterkte punten. Ook kunnen zij worden gebruikt voor vernieling van commandoposten en andere belangrijke doelen meer achterwaarts.

De vuurleiding van de artillerie zal in den regel niet op de normale wijze kunnen geschieden. Waarneming en vooral plaats voor in stelling komen van de stukken leveren groote moeilijkheden op. Daarom zullen zeer kleine onderdelen en dikwijls stukken afzonderlijk voor eigen vuurleiding zorg dragen. De vuurleidings- en verkenningorganen van hoogere artillerieonderdelen zijn hierbij dan behulpzaam.

De straatgevechten van Berlijn werden met de grootste hardnekkigheid gevoerd. Om sommige zwaartepunten te overmeesteren was een uitgebreide voorbereiding noodig. Het doel werd nauwkeurig bestudeerd, o.m. de vijandelijke bezetting en haar vuurplan, alsmede hoe de eigen nadering moest plaats vinden.

Daarna werden 's nachts de kanonnen in stelling gebracht om bij het aanbreken van den dag direct vuur te geven. Dit was neutraliseeringsvuur, dan wel vernielingsvuur op het geheele gebouwencomplex. Daarna volgde de infanterieaanval. Soms moest iedere voorwaartsche beweging van de Russische infanterie op deze wijze worden voorbereid. Gevechten in groote steden zijn buitengewoon ingewikkeld. Behalve hoog fysiek en moreel moet de troep ook een buitengewone gevechtsvaardigheid hebben. De artillerist moet zijn doelen zeer snel vinden en vernietigen, liefst met één schot en zijn stuk handig verplaatsen door straten en stegen. Bij het uitzoeken van een plaats voor zijn stuk moet hij zooveel mogelijk zorgen dat zijn personeel en kanon tegen vijandelijk vuur (vooral flankementsvuren) gedekt zijn. Zoodra

aan de opdracht is voldaan moet deze Artilleriecommandant actief zijn om aan het volgende gevechtsdoel onmiddellijk mede te werken en veel initiatief toonen. Tegen gebouwen met zeer dikke muren is gebruik van middelzwaar geschut nog onvoldoende.

Herhaaldelijk kwam het voor dat gebouwen doorzeefd waren met artillerieprojectielen en dat de bezetting de verdediging toch voortzette. Dit was toe te schrijven aan de mogelijkheid voor de bezetting om tijdelijk in kelders te schuilen. In een dergelijk geval moest het gebouw totaal worden vernield, zoodat de omgevallen muren de ingangen van de kelders versperden. Dit is echter nog niet zoo eenvoudig, zelfs met zwaarder geschut. In deze omstandigheid moet men met verscheidene stukken gelijktijdig en op dezelfde plek richtend lagen afgeven. Na 2 of 3 lagen is een huis van drie of vier verdiepingen verdwenen en daarmee de tegenstand gebroken.

In smalle straten met hooge gebouwen kon artillerie dikwijls niet worden gebruikt door de onmiddellijke nabijheid van den vijand. Dan werd gebruik gemaakt van raketvuur. Het vuur werd b.v. afgegeven van de 2e of 3e verdieping van een huis uit. Het gelijktijdige vuur van twee of drie projectielen vernielde dan het verdedigde pand.

Een gebouw werd altijd ontruimd zoodra het in brand geraakte. Daarom is het noodig een uitgebreid gebruik te maken van brandprojectielen bij de artillerie. Een brand kan echter vele bezwaren opleveren voor eigen partij, zoodat men niet te spoedig hiertoe moet overgaan.

Indirect artillerievuur vindt in hoofdzaak plaats tegen vijandelijke artillerie. Echter kan dit vuur ook toepassing vinden als voorbereidend vuur voor den aanval tegen uitgebreide, verdedigde gebouwencomplexen. Deze vuren moeten echter nauwkeurig voorbereid worden. Om vuren op eigen troepen te voorkomen, moet voor het inschieten begonnen worden op een afstand grooter dan die naar het doel. Ieder schot van het uitwerkingsvuur moet worden waargenomen.

(Krasnaia Zverda.)

De gevolgde taktiek bij de R.A.F.-nachtbombardementen.

Onderstaande bevat de waarnemingen van een Amerikaansch vliegerofficier betreffende zijn bezoek aan een R.A.F.-groep. Bij deze groep waren Australische squadrons Lancasterbommenwerpers ingedeeld.

Opdracht. Deze komt van het Bomber Command omstreeks 10.30 van den dag voorafgaand aan den nacht dat opgetreden moet worden. De order geeft aan: doel, tijd van aanval, as van aanval, aantal vliegtuigen, bommenlast en de voorgestelde route naar en van het doel. Deze route kan veranderd worden in verband met gewijzigde omstandigheden.

Iedere groep maakt haar rooster van opstijgen op en haar ontwerp om het verzamelpunt op den juisten tijd te bereiken. Alle „base-“ en „station“-navigatie-officiers berekenen onafhankelijk van elkaar de noodzakelijke gegevens, zulks in overleg met de operationele officieren.

Dan wordt een bijeenkomst gehouden door het groep-stafkwartier (door middel van telefoon en ingeschakelden luidspreker) met alle „base“- en „station“-operatieve-officiers, de navigatie-officiers en de „station“-commandanten. Tot in bijzonderheden wordt de opdracht besproken en uitgewerkt en door de geheele groep overgenomen. Toch zal nog iedere vlieger van een bommenwerper zijn onafhankelijke berekeningen maken en zijn ontwerp in overeenstemming brengen met dat van de groeps-bijeenkomst. Uiteindelijk moet iedere bommenwerper „op zich zelf“ de bepaalde punten van de route op de juiste tijden passeeren en boven het doel zijn op het afgesproken uur „Nul“.

Geven van instructies. Het is gewenscht, dat het geven van de instructies aan het personeel door de commandanten van de vliegtuigen geschiedt en niet zooals ook voorkomt in een groote bijeenkomst. Het bevordert het leiderschap bij den commandant en den geest van samenwerking bij de bemanning. Ik vermeld nog dat bij bommenwerpers de commandant niet noodzakelijk een vlieger behoeft te zijn.

De normale gang van zaken loopt als volgt: Ongeveer 2 uur nadat de opdracht van het Bomber Command is binnengekomen, ontvangen de navigatie-officiers hun instructies van den „station“-navigatie-officier; een half uur later krijgen de bestuurders deze van den „squadron“-commandant en tegelijkertijd krijgen de kanonniers, bedieningspersoneel radio en bombardeurs hun instructies van de betreffende officieren.

De bemanningen der vliegtuigen verzamelen zich daarna in een zaal aan afzonderlijke tafels, waarna iedere vliegtuigcommandant zijn menschen inlicht over de uit te voeren opdracht tot in kleine bijzonderheden. Om na te gaan of ieder de opdracht goed begrepen heeft, wordt een willekeurig lid van de bemanning uitgekozen om alles te vertellen van het aanvalsplan, route, kleur van de routemerkteekens en doelaanwijzers, enz. Dit systeem voldoet uitstekend.

Tactiek. Het oogmerk van de R.A.F. is om zooveel mogelijk bommenwerpers op het doel te concentreeren en wel in een minimum tijdsduur, opdat de vijandelijke luchtverdediging overstelpt wordt door het gewicht van den aanval.

Om dit doel te verwerkelijken is een zeer nauwkeurige „timing“ beslist noodzakelijk.

De aanvallende macht is in golven verdeeld, waarvan ieder op een bepaald tijdstip het doel moet bombardeeren, met tusschenpoos van 3 minuten tusschen de golven. Zoo zal de eerste golf om Nul plus 3 boven het doel zijn

(de „Padvindere“ waren vooraf er boven), de tweede groep om Nul plus 6 en zoo voortgaande gedurende 15 à 20 minuten. Iedere golf bestaat uit vliegtuigen van verschillende groepen en squadrons. Indien b.v. een squadron 16 vliegtuigen in de lucht heeft, kunnen deze zijn verdeeld over 4 golven. Groepen en squadrons treden nl. niet als eenheden op, in tegenstelling met de (Amerikaansche) AAT daglicht-bombardementen.

Ieder Engelsch vliegtuig vliegt individueel naar het doel, behoudens opgegeven route en tijd. Zij vliegen *niet* in een formatie. Daarom juist is „timing“ in dit geval van het allerhoogste belang.

„Padvindere“ uitgerust met navigatiehulpmiddelen gaan de eerste golf vooraf. Zij markeren de vliegroute met afgesproken parachute-lichten en ook het doel wordt aangegeven.

Bij helder weer worden doelmarkeerlichten van bepaalde kleur uitgeworpen en de bombardeurs richten daar op. Is het doel door wolken bedekt, dan moet parachutemarkeerlicht worden gebruikt. Deze moeten zoodanig worden uitgeworpen, dat bij richten daarop, de bom het doel op de juiste plaats zal treffen. Om verwarring te voorkomen is het van het grootste belang, dat geen bom wordt uitgeworpen vóór of tijdens den tijdsduur, vastgesteld voor het markeren van het doel door de Padvindere.

De bombardeurs vliegen op de maximum hoogte, die in verband met de zware belasting kan worden bereikt, naar het doel. Bij Lancasters is die hoogte ongeveer 21.000 voet. Onmiddellijk na het afwerpen van de bommen klimmen ze ongeveer 3000 voet om den terugtocht aan te vangen. De normale belading van een Lancaster is één 4000 pond H.E. bom en 6000 à 7000 pond brandbommen.

Er wordt niet in rechte lijn en op wisselende hoogte gevlogen. Dat is mogelijk met de Lancaster, daar deze ook met volledige bommenlast zeer goed manoeuvreerbaar is. Thans komt meer de meening naar voren om een minder ontwijkende actie uit te voeren, daar het vliegtuig dan minder lang aan vijandelijke vuur is blootgesteld. Niettegenstaande dit nieuwe inzicht gaan individuele vliegers onder vijandelijke vuur en in de nabijheid van vijandelijke nacht-vliegtuigen nog altijd dit vuur ontwijken door niet in rechte lijn te vliegen.

Iedere Lancaster draagt een radar storings-toestel.

Ieder bombardementstoestel is uitgerust met een camera, die automatisch werkt na het loslaten van de bommen. Deze foto's dienen om de trefpunten van de bommen vast te leggen. Daar de natuurlijke neiging bestaat om bommen te plaatsen kort bij een richtpunt, neemt men het richtpunt ver van het doel, waardoor men een betere verdeling over dit doel verkrijgt.

(*Military Reports U. N. 1944-04.*)